

GÖTEBORGS UNIVERSITET

INSTITUTION FÖR SOCIALT ARBETE

När är det dåligt nog?

- En kvalitativ studie av förvaltningsrättens domslut om resursskola med behandling

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatuppsats, VT- 20

Författare: Daniella Barrera Benites och Frida Roos

Handledare: Ann Simmeborn Fleischer och Evelyn Khoo

Abstract

Titel: När är det dåligt nog?

Författare: Daniella Barrera Benites och Frida Roos

Syftet med studien har varit att undersöka elevers rättigheter till resursskola med behandling. Studien undersökte tio stycken domslut från förvaltningsrätten gällande överklagande av bistånd från Socialtjänsten där föräldrarna hade ansökt om resursskola med behandling men blivit nekade av socialnämnden. Frågeställningarna för studien var under vilka förutsättningar förvaltningsrätten bedömde bifallen och avslagen och vilka mönster som gick att avläsa i domsluten. Studiens forskning är av analysmetoden innehållsanalys och studerar domar från förvaltningsrätten. Urvalet av domsluten var fem stycken bifall respektive fem stycken avslag. För att stödja resultatet samt analysen presenterades en kunskapsöversikt kring området. Samt med hjälp av teorier och teoretiska begrepp som makt, kritiska och postmoderna perspektiv på organisationer och den medicinska modellen för att förklara fenomenet. Resultatet är uppdelat i fyra olika teman där både bifall och avslag diskuterades separat. Dessa teman var *psykiskt mående i relation till skolan*, *funktionsnedsättningar*, *ansvarsroll* och *otillräcklig skolform*. Det som framkom i resultatet och analysen var att alla barnen mådde mycket dåligt i relation till skolan. Deras mående kom till uttryck på olika sätt där olika faktorer orsakade antingen bifall eller avslag. Det framkom även i domsluten att det gynnade ett barn att ha en eller flera diagnoser i form av någon funktionsnedsättning för att få rätt till särskilt stöd. Samt att aktörer kring barnet hade svårt att samarbeta med varandra då ansvaret för barnets situation försköts mellan varandra.

Nyckelord: Elever i behov av särskilt stöd, resursskola med behandling, psykisk ohälsa, ansvarsroll

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
Förord	5
1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte och frågeställningar	8
1.3 Avgränsning	8
1.4 Arbetsfördelning	8
1.5 Disposition	9
1.6 Relevans för det sociala arbetet	9
2. Bakgrund	10
2.1 Barns rättigheter	10
<i>2.1.1 Definition av begreppet barn</i>	10
<i>2.1.2 Barnkonventionen</i>	11
<i>2.1.3 Barnperspektiv kontra barns perspektiv</i>	12
2.2 Det svenska skolsystemet	13
2.3 Socialtjänstens uppbyggnad	15
3. Kunskapsöversikt	18
3.1 Elever i behov av särskilt stöd	18
3.2 Inkluderingsarbete för elever i behov av särskilt stöd	20
3.3 Diagnosens påverkan på rätt till särskilt stöd	22
3.4 Huvudmännens bristande ansvar	23
4. Teori/ Teoretiska begrepp	24
4.1. Kritiska och postmoderna perspektiv på organisationen	24
4.2 Makt	26
4.3 Medicinsk modell	27
5. Metod	28
5.1 Kvalitativ forskning	28
5.2 Datainsamling	29
5.3 Urval	29
5.4 Tillförlitlighet och äkthet	30
5.5 Innehållsanalys	32
5.6 Genomförande av analysen	33
5.7 Etiska överväganden	34
6. Resultat och analys	35

6.1 Psykiskt mående i relation till skolmiljön	35
6.1.1 <i>Avslag</i>	35
6.1.2 <i>Bifall</i>	38
6.2 Funktionsnedsättningar	40
6.2.1 <i>Avslag</i>	40
6.2.2 <i>Bifall</i>	41
6.3 Ansvarsroll	43
6.3.1 <i>Avslag</i>	43
6.3.2 <i>Bifall</i>	45
6.4 Otillräcklig skolform	46
6.4.1 <i>Avslag</i>	46
6.4.2 <i>Bifall</i>	48
7. Avslutande diskussion	49
7.1 Vidare forskning	53
8. Referenslista	54
9. Bilaga	61

Förord

Tack!

Vi vill tacka kursansvarige Elin Hultman och Torun Österberg för att vara behjälpliga och till hands. Vi tackar Ann Simmeborn Fleischer för att ha väglett oss och gett konstruktiv kritik till arbetet. Vi vill även tacka Evelyn Khoo för att ha trott på vårt arbete och under omständigheter som uppkommit varit till hands genom arbetets gång, och handlett oss.

Vi vill framförallt tacka våra nära och kära för att ha stöttat oss genom arbetet och att de trott på oss. Vi ska även tacka varandra för att ha ett gott samarbetet, genom att ha peppat och ha ett stort tålamod gentemot varandra.

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Under barndomstiden kan barn uppvisa beteenden som kan vara oroande, det kan handla om att barnet känner extra nedstämdhet eller kanske slutar äta. Hos många barn upphör sådana faser i livet snabbt men i andra lägen pågår fasen längre. Det kan skapa förtvivlan och turbulens hos barnet och dennes omgivning. Ibland är det därmed svårt att dra gränsen för när barn behöver professionell hjälp eller om det är normala faser i deras liv. Allt fler barn upplever någon form av psykisk ohälsa som är relaterade till faktorer i omgivningen. Samtidigt finns det barn som har en genetisk sårbarhet vad gäller att bli exponerade i olika situationer och därmed kommer vissa barn exempelvis uppleva starkare ångest än andra (Klefbom, 2009). Folkhälsomyndigheten menar på att allt fler barn får psykiatriska diagnoser och ett centralt arbete för att förebygga psykisk ohälsa hos barn ska ske i skolan. Dock kan skolan vara delaktiga i problematiken, då skolorna brister i att ge stöd och ha kunskap om psykisk ohälsa (Folkhälsomyndigheten, 2018). Ibland kan måendet vara kopplat till skolmiljön och i andra fall vara kopplat till andra orsaker som miljön eller genetisk sårbarhet (Bris, 2016).

Skolan har en betydande funktion i barnens liv, inte endast för att skolan är en mänsklig rättighet för barn över världen utan skolan medverkar till en förbättring i en god hälsa och utveckling i barnets liv (Unicef, 2020). De barn som är bosatta i Sverige har rätt till utbildning och har lagstadgad skolplikt. Det innebär att barn måste gå i skolan och delta i skolans verksamheter (Skolverket, 2020). Barn har även rättigheter reglerade gällande skolmiljön, dessa utgör att alla som arbetar i skolans verksamhet har en skyldighet att anpassa skolgången utifrån barnets individuella behov. I första stadiet brukar en extra anpassning vara aktuell för att stärka upp barnets behov. Skulle det inte fungera har de som arbetar på skolan en skyldighet att rapportera det till rektorn, som sedan har skyldigheten att utreda barnets behov skyndsamt. Det är av betydelse att förstå att barn som är i behov av särskilt stöd i de flesta fall har någon form av funktionsnedsättning (Skolinspektionen, 2018). Under vissa omständigheter där barn exempelvis far illa eller riskerar att fara illa behöver skolan

samverka med andra aktörer såsom socialtjänsten och sjukvården. För en god samverkan krävs det tydliga mål och uppdrag för att få ett helhetsperspektiv i barnets liv (Socialstyrelsen, 2013). När elever har mer omfattande problematik där socialtjänsten och skolan behöver samverka kan socialtjänsten i vissa fall bevilja resursskola med behandling. I resursskolorna ingår det dagverksamhet och familjebehandling. Där får barn tillgång till en skola med mindre elever i klassrummet och kompetenta lärare. Vid sidan av studierna får de behandling i form av familjebehandling som riktar sig till eleven och familjen. Insatsen ska beviljas genom bistånd 4 kapitlet 1§ socialtjänstlagen (Östberg, 2015).

Skolinspektionens frekventa anmälningar handlar om rätten till särskilt stöd, där föräldrar och barn upplever att barnen inte fått tillräckligt stöd i skolan. Under 2019 fick skolinspektionen in 1118 anmälningar gällande rätten till särskilt stöd (Skolinspektionen, i.d). Lärarförbundet gjorde 2015 en enkätundersökning som skickades ut till alla anställda, där de fick frågan ifall deras kommun säkerställer att det finns tillräckliga resurser i skolan för elever i behov av särskilt stöd. Majoriteten av de tillfrågade svarade nej, som innebar att de flesta ansåg att deras kommun brustit i stödet till elever som behöver särskilt stöd. Lärarförbundets tidigare undersökningar visar på att lärare har ansett att elever sällan eller aldrig får rätt till extra stöd i skolan (Lärarförbundet, 2015).

Frida hade sin verksamhetsförlagda utbildning på NAV Hjelpemiddelsentral Rogaland i Norge. Där fick hon kunskap kring olika resurstöd för elever i behov av särskilt stöd. Barnen kunde vänta i många år för att få rätt stöd i skolan där de infann mellan olika aktörer. Daniella hade sin verksamhetsförlagda utbildning på barn och familjeenheten på socialtjänsten. Det var förekommande att barn hade omfattande problematik där samverkan var centralt för barn som hade problem både i skolan och i hemmiljön. Eftersom elever i behov av särskilt stöd var i fokus redan i början av uppsatsen föll det naturligt att ha den målgruppen i studien. Anledningen till att resursskola med behandling undersöktes var för att i kontakt med socialtjänsten var sådant bistånd inte vanligt förekommande. Även under uppsatsens gång framgick det snabbt att det fanns svårigheter att hitta material om socialtjänsten och resursskola med behandling, som fick en att fråga sig själv om det finns tillräckligt med forskning inom området. I kontakten med socialsekreterare framkom det att socialtjänsten i flesta fall inte hade resursskola med behandling som en första insats, även om föräldrar kunde ansöka om en sådan öppenvårdsinsats för sina barn. Det blev därmed av

nyfikenhet att se hur dessa elever blir tillhandahållna resursskola med behandling och hur förvaltningsrätten argumenterar för elever som blir beviljade respektive får avslag.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka elevers rätt till resursskola med behandling. Studien undersöker domar i förvaltningsrätten gällande överklagande av bistånd, där föräldrar ansökt om resursskola med behandling och fått avslag från socialnämnden. Studien har fokus på att se vilka grunder eleverna fått avslag eller beviljats rätten till resursskola med behandling i förvaltningsrätten.

- På vilka grunder bedömer förvaltningsrätten elevers rätt till resursskola med behandling?
- På vilka grunder ger förvaltningsrätten elever ett avslag för resursskola med behandling?
- Vilka mönster går det att utläsa i de olika domstolsbesluten?

1.3 Avgränsning

De domar som blev utvalda för studien var överklagande beslut från förvaltningsrättens. Domarna behandlar bistånd från socialtjänsten i form av resursskola med behandling som beviljas enligt 4 kapitlet 1§ socialtjänstlagen. Tio stycken domslut blev valda, fem stycken som fått avslag och fem som fått bifall. Antalet av domslut föll på en lagom stor andel att analysera med den avgränsningar som finns i arbetet och för att få en jämn fördelning att jämföra. Åldersgruppen i domsluten var grundskoleelever främst för de innefattas av skolplikten.

1.4 Arbetsfördelning

Arbetets genomförande har skett genom gemensam skrivning på ett Google Drive-dokument. På det här sättet har det varit möjligt att ta del av varandras texter och ge feedback via kommentarer på texten den andra personen skrivit. Varje mening bearbetades ett flertal gånger för att göra texten så bra som möjligt. Båda uppsatspartnerna har varit delaktiga i alla uppsatsens delar genom hela arbetet. Genom denna delaktighet har det kunnat säkerställas en enhetlig, sammanhängande och gemensam språkbehandling och struktur där bådas åsikter fått

komma till tals. Frågor som uppkommit under arbetets gång har gemensamt diskuterats och sedan tagits upp med handledaren.

1.5 Disposition

I kapitel 2 (bakgrund) har fokuset legat på att ta fram barns rättigheter samt att förklara hur skolsystemet och socialtjänsten fungerar i Sverige. Under kapitel 3 (kunskapsöversikt) presenteras fyra olika teman som är sammanställda av flera vetenskapliga artiklar som alla på olika sätt relaterar till barns rätt till särskilt stöd. De valda teman är *Elever i behov av särskilt stöd*, *Inkluderingsarbetet för elever som är i behov av särskilt stöd*, *Diagnosens påverkan för rätten till särskilt stöd* och *Huvudmännens bristande ansvar*.

Kapitel 4 (metod) beskriver hur studien genomförts. Uppsatsen baseras på en kvalitativ forskningsmetod med en innehållsanalys. I metodkapitlet framförs datainsamling, urval, tillförlitlighet och äkthet, genomförandet av analysen samt etiska överväganden. Under kapitlet resultat framförs fyra genomgående teman för analysen. Dessa är *Psykiskt mående i relation till skolmiljön*, *Ansvarsroll*, *Funktionsnedsättningar* samt *Otillräcklig skolform*.

I resultat och analys (kapitel 6) har varje tema delats upp i två för att vidare diskutera domsluten med avslag respektive bifall. I kapitel 7 (diskussion och slutsats) sker en sammanfattning av studien tillsammans med reflektioner och tankar.

1.6 Relevans för det sociala arbetet

En avsevärd funktionerna inom det sociala arbetet är samarbetet med andra aktörer för att kunna få ett helhetsperspektiv på barnets liv. Barnen är dem som i framtiden kommer ansvara för att samhället får en god utveckling och därmed värnar Sverige om barnen. Socialtjänsten har därför en betydande roll för att tillgodose barnet en god utveckling. Skolan är därmed en central del och uppsatsen är av vikt då den belyser olika sociala aspekter som påverkar barn negativt. Socialtjänstens och förvaltningsrättens beslutsfattande är i högsta grad relevant för det sociala arbetet då besluten påverkar vem som får och inte får ta del av sociala resurser. Samtidigt som förvaltningsrätten har i högre grad en påverkan på det sociala arbetet och ger riktlinjer för hur socialtjänsten ska förhålla sig i sitt beslutsfattande. Studien blir relevant för det sociala arbetet då den belyser barn i behov av särskilt stöd och hur de kan falla mellan

stolarna då olika aktörer inte tar sitt ansvar. Det blir därför betydande för det sociala arbetet att hitta rätt verktyg för att arbeta med barn i behov av särskilt stöd i ett tidigt stadium. Framförallt anbringar studien en förståelse för hur makt genomsyrar ur ett makroperspektiv och hur det kan påverka individer på ett mikroperspektiv. Studien får därför en relevans ur ett samhällsperspektiv då det sociala arbetet och förvaltningsrätten har sina riktlinjer utifrån politik och samhällsvärderingar som påverkar barnen i högsta grad.

2. Bakgrund

I det här kapitlet kommer den bakgrund presenteras som är relevant för uppsatsens resultat. I den första delen redogörs det för *Barns rättigheter* med underrubriker. Den andra delen behandlar *Det svenska skolsystemet* och vilka regleringar elever i särskilt behov har rätt till. Sist beskrivs *socialtjänstens uppbyggnad* och vilka lagar de behöver förhålla sig för att följa barnets bästa, samt vilken relation de har till skolorna och elever i behov av särskilt stöd.

2.1 Barns rättigheter

Under rubriken barns rättigheter kommer det att presenteras tre teman som på olika sätt rör barns rättigheter i samhället. Det första temat behandlar vad begreppet barn innebär och dess definition. Det andra temat beskriver barnkonventionen och hur den påverkar barn i Sverige. Det tredje temat diskuterar barnperspektivet kontra barnets perspektiv.

2.1.1 Definition av begreppet barn

Eftersom skolbarnen är fokusen i studien behöver begreppet barn definieras, i Sverige är alla barn fram till 18 års ålder (Unicef Sverige, 2009). Näsman (2004) diskuterar innebörden av begreppet barn som kan skilja sig åt, barn benämns i mestadels som ett bihang till någon annan, exempelvis "barnfamilj". Att tala om barn som bihang gör att de riskerar att bli åsidosatta då det blir en orättvis fördelning av barnens makt och resurser där barnen kan osynliggöras men också underskattas eller överskattas. Näsman (2004) menar att det finns en stark föreställning om vad ett barn är och vad det innebär att ha en barndom. Barnet blir en del av sin ålderskategori, del i kategorin "barn" och automatisk del i den livsfas kallad barndom. Därför anser författaren att barndomen är en social konstruerad position. Kategorin barn bestäms utifrån hur den skiljer sig från kategorin vuxen. Stereotypiskt ses barndomen

som full av problem och utmaningar medan vuxendomen ses som relativt problemfri, samt att barn anses oförmögna att klara av ett autonomt liv. Barnets egen syn på livet tas inte i beaktning eftersom de bedöms sakna kunskap som begränsar deras tillförlitlighet. I det här skedet är det vuxna som kliver in och företräder barnen i frågor som de bedöms själva inte kunna hantera. Då begränsas barnens handlingsutrymme och blir beroende av vuxna som får avgöra vad som blir barnets bästa. Ålder är en accepterad grund till att inte behandla människor likställt och dessa gränser skapar en acceptans för särbehandling. Perspektivet återskapar idén om att barnen ses som “becomings” och inte “beings” (ibid). Enligt Halldén (2003) innebär becoming att vara på väg att bli vuxen och att barnet inte är egna aktörer. Medan beings eftersträvar att barn ska ses som samhällsmedborgare och vara egna aktörer som kan föra sin talan. Barndomen har blivit en politisk fråga där nya insatser uppkommer för att hjälpa barn genom input från vad vuxna anser att barnen behöver. Genom att anse sig veta bäst vad ett barn behöver underskattas barnet och fråntas rätten att delta i utformningen av dess egen barndom (Mayall, 2000).

2.1.2 Barnkonventionen

Barn är en utsatt grupp i samhället och särskilt när det kommer till elever som mår dåligt i relation till skolan. Barn som är i behov av särskilt stöd har rättigheter som finns reglerade i barnkonventionen. Arbetet för att förstärka barnets skydd har blivit en markant del i de flesta länder. För att stärka barns rättigheter infördes barnkonventionen som har inverkan på svensk lagstiftning och har i syfte att skydda alla barn (Utrikesdepartementet, 2011).

Barnkonventionen är ett rättsligt bindande avtal för alla länder som väljer att förbinda sig till konventionen och det är regeringen i respektive land som ytterst ska sörja för att barnens rättigheter i landet tillfredsställs enligt konventionen. Sverige ratificerade barnkonventionen 1990, som har inneburit att Sverige har behövt följa konventionen genom att ändra nationella lagar så att de passar konventionens bestämmelser (Unicef Sverige, 2009). Samtidigt kom den svenska lagstiftningen alltid före barnkonventionen (Unicef Sverige, 2018). Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige som innebär att dess stadgar numera går före svensk lag (Unicef Sverige, 2009).

I artikel 1 i barnkonventionen beskrivs det att konventionen gäller för alla barn och ska följas av delstaterna. Artikel 3 beskriver att i varje åtgärd som berör barn ska barnets bästa alltid tas i beaktning samt att staterna åtar sig att försäkra barnet det skydd och omsorg som behövs för barnets välfärd (Unicef Sverige, 2009). Halldén (2003) menar att innebörden av barnets bästa

har förändrats genom historien. I början av 1900-talet placerades barn i adoptivfamiljer med hänvisning till barnets bästa, medan barnets bästa kan betyda någonting annat idag. Vad barnets bästa innebär kan därför skilja sig mellan olika tidsperioder, men begreppet har funnits med i litteraturen redan innan barnkonventionen skapades.

I relation till de barnen som studeras i studien är deras röst i domstolen av relevans. Alla barn i Sverige har rätt till en egen åsikt och att fritt få uttrycka den i alla frågor som rör de, åsiktens värde ska baseras på barnets ålder och mognad. I artikel 12 framkommer det att barnet ska ges särskild möjlighet att få höras i alla domstolsförfaranden som rör dem (Unicef Sverige, 2009). Både mognad och åldersgräns specificeras inte. Därför ska varje enskilt fall bedöma och anpassa sin information utefter huruvida barnet har förståelse för och kunskap om det ämne barnet förväntas uttrycka en åsikt kring (Regeringskansliet, 2014). Artikel 13 beskriver att barnet har rätt till yttrandefrihet i alla former där barnet kan sprida budskap, sina tankar och information utan att begränsas (Unicef Sverige, 2009). I yttrandefrihetsgrundlagen, som är en av Sveriges fyra grundlagar framkommer det att varje medborgare har rätt att uttrycka sin egen åsikt, vilket stämmer överens med barnkonventionens artikel 13 (SFS 1991:1469). Med hänvisning till artikel 12 i barnkonventionen samt yttrandefrihetsgrundlagen ska förvaltningsrätten ta barnets åsikt i beaktning.

Förutom att Sverige bör följa skollagen står barns rättigheter gällande skolan även reglerat i artikel 28 i barnkonventionen. Det står skrivet att barn har rätt till utbildning och där konventionsstaterna binder sig till att vidta åtgärder som bidrar till regelbunden närvaro i skolan samt minska antalet studieavbrott för barnen. I artikel 29 beskrivs det att konventionsstaternas utbildning ska främja att barnen får rättigheter att utvecklas både fysiskt och psykiskt samt till egna individer (Unicef Sverige, 2009). I skollagen står det att alla barn har rätt till utbildning och att den ska främja deras kunskap och därför är artikel 29 viktig för barn i Sverige, då barn har rätt att utveckla sin fulla potential (Skolverket, 2000). Barn har många rättigheter som alla medverkande stater inom konventionen har skyldighet att följa.

2.1.3 Barnperspektiv kontra barns perspektiv

I beslut som rör barn är skillnaden mellan barnperspektiv och barns perspektiv en central del. Det handlar om vem som får företräde, är det barnet som företräder sig själv eller är det en vuxen som företräder barnet? Det blir en fråga om hur ställningstagande tas till de rättigheter

och behov som avgör vad ett barnperspektiv innebär. Barns perspektiv appliceras ihop med de vuxna och barnen, och har i syfte att tillvarata barns röster och deras villkor samt att beslutas gemensamt. Att däremot tillämpa ett barnperspektiv innebär att vuxna lyssnar på barnet men de bestämmer vad som anses vara bäst för barnet och de vuxna är beslutstagarna. Det finns flera ansatser att anta vid tillämpning av barnperspektivet, exempelvis att studera barn som en social grupp, inom samhällsliga förhållanden eller i deras kulturella kontext. Det gemensamma avstampet inom barndomsforskningen handlar om att poängtera att barn är egna aktörer i samhället som kan fatta egna beslut, idag ser dock många vuxna på barn som "becomings" (Halldén, 2003). Författaren menar att det behövs en förståelse för barns erfarenheter för att kunna veta vad som är barnets bästa. Att sätta tolkningen inom ett diskursivt sammanhang blir av värde då det både behövs en förståelse för den plats ett barn ges i samhället samt vilka erfarenheter det ger ett barn. För att sedan kunna tolka dessa erfarenheter som en diskurs och på så sätt kunna utläsa vad som är barnets bästa (ibid). Beroende på vilket perspektiv som antas blir det av betydelse för att säkerställa barnets rätt till särskilt stöd, då det kan göra skillnad hur mycket barnet får höras i en rättsprocess.

2.2 Det svenska skolsystemet

I Sverige har utbildning en stor betydelse för att det är ett fundament i barnets liv. I Sverige finansieras utbildningen av välfärdsstaten och alla barn ska ha rätt att gå i skolan. Det svenska skolsystemet bygger på demokrati och mänskliga rättigheter som innebär att varje människa har rätt till likabehandling och en jämställd skolgång. Det är även reglerat i svensk lagstiftning att grundskolan är obligatorisk för skoleleverna de första nio åren då eleverna är i åldrarna 6 till 16 år, det innebär att barn måste delta i skolans verksamheter. Sveriges skolsystem har som måtto "*En skola för alla*" och det handlar främst om att alla elever i Sverige har rätt till likabehandling, där skolornas utbildningsnivå inte ska skilja sig åt. Skolorna styrs av regleringar som finns i skollagen (skollagen 2010:800). Där framkommer det att skolan ska vara densamma för alla i landet och har i syfte att ge eleverna en god grund i kunskap samt sociala sammanhang. Skolorna har ett ansvar att främja barnens utveckling gemensamt med föräldrarna som har det yttersta ansvaret. Skolorna har därför en skyldighet att stötta föräldrar att främja sina barn att utvecklas kunskapsmässigt samt socialt. Skolornas ansvar bygger på att fostra barn till att bli ansvars-kännande människor och samhällsmedborgare (Skolverket, 2000).

Sverige olika skolformer för att främja barns olika behov. Enligt utbildningslagen är syftet med utbildning att utveckla barns kunskaper och värderingar. Det framkommer samtidigt i utbildningslagen (skollagen 2010:800) att alla elevers olika behov ska beaktas genom att överbrygga barnens skillnader. Det handlar om att ge eleverna den stimulans och det stöd som krävs för att främja en god utveckling och se varje individs behov för att de ska kunna utvecklas i lärandet. Skolorna behöver hitta strategier för att ge rätt stöd till rätt elev (SFS 2010:800). Skolorna i Sverige är decentraliserade vilket innebär att skolorna disponerar sina egna pengar utifrån den summan de blivit tilldelade av kommunerna, skolorna ska fördela pengarna på bästa sätt. När skolorna ska fördela pengar på bästa sätt handlar det om att exempelvis ge resurser åt elever som behöver extra stöd. Kommunen ska därmed tillhandahålla kompletterande resurser till skolorna för elever i särskilt behov av stöd för att kunna främja deras rätt till en god utveckling (OECD, 2016). Fastän skolorna i Sverige är decentraliserade ska elever både på fristående och kommunala skolor ha lika mycket rättigheter till en likvärdig utbildning (Skolverket, 2000). Rätten till stöd framkommer i skollagen 1 kapitlet 4§ (SFS 2010:800):

“I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.”

Alla skolor ska ge en likvärdig utbildning där deras skolgång ska anpassas utifrån varje elevs behov och förutsättningar. Även om skolorna ska ge en likvärdig utbildning till alla elever innebär det inte i praktiken att arbetet i skolorna utövas likadant eller att resurserna fördelas lika. Det handlar snarare om att se de enskilda behoven eleverna har. En del i skolans arbete är att varje elev ska kunna uppnå kunskapsmålen och därför har alla som arbetar i skolan en skyldighet att tillhandahålla elever i behov av stöd rätt resurser utifrån skollagen. Eftersom skolorna är decentraliserade innebär det att staten sätter regleringar som sedan ska tolkas av kommunerna vilket ger kommunerna stort tolkningsutrymme. Det gör att skolorna i sin tur kommer variera beroende på vem som tolkar regleringarna i kommunen. Skolorna kommer ha varierande ekonomi samt ha olika resurstillgångar som gör att kommunerna kommer skilja sig åt (Furberg, 2006).

Skolan har en angelägen roll kring barn som uppvisar svårigheter i skolan då rektorn ansvarar för elevernas skolgång. Ibland kräver det att skolan samverkar med andra aktörer för att

kunna ge eleven rätt stöd. Sådana aktörer inbegriper exempelvis socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och andra aktörer. Barnets behov är det som styr vilket stöd som bör implementeras. Även om andra aktörer är involverade har skolan det yttersta ansvaret för elevens skolgång och att identifiera elevens behov av stöd (Skolverket, 2020).

2.3 Socialtjänstens uppbyggnad

Socialtjänsten följer lagar och regler som är influerade av riksdagens beslut. Socialtjänstlagen är utformad som en ramlag och fungerar som sådan att kommunerna har stor frihet att konstruera verksamheten och biståndet i relation till de lokala förutsättningar samt behov som finns inom kommunen (Socialstyrelsen, 2013). Att socialtjänstlagen är en ramlag innebär att socialtjänsten gör behovsprövning på varje enskild individ (Socialstyrelsen, 2010).

Socialtjänstlagen avspeglar även barnkonventionen på det sättet att bestämmelserna i barnkonventionen finns med då lagen präglas av ett barnrättsperspektiv (Vårdguiden 1177, 2020).

Föräldrar är i regel dem som är huvudmän åt ett barn och har det yttersta ansvaret att tillgodose barnets behov. Det handlar om att föräldern har ansvaret för omvårdnad, personliga förhållanden, trygghet och god fostran. Samhället har dock en central uppgift i relation till föräldraansvaret, nämligen att stödja och vid behov komplettera föräldrarnas fostran för barnet. Syftet är att erbjuda stöd och hjälp för att lyfta föräldrarollen. Ett sådant förebyggande arbete främjar en gynnsam utveckling och motverkar psykosocial problematik. De skyldigheter socialnämnden har finns reglerade i socialtjänstlagen (Socialstyrelsen, 2016). Det framkommer i 1 kapitlet 1 och 2§ i socialtjänstlagen:

“Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupper egna resurser. (...) Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas” (SFS 2001:453).

Samtidigt har socialtjänstlagen specificerat på vilket sätt de ska beakta barnets bästa vid åtgärder som rör barn i 5 kapitel 1§ socialtjänstlagen. I första, andra och tredje punkten framkommer det hur socialnämnden ansvar för att främja en god utveckling till barnet.

“Socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden,

i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga,

bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa” (SFS 2001:453).

Socialtjänsten ska därmed ha omsorg om barn som riskerar att utvecklas ogynnsamt genom att ge skydd och stöd. Socialtjänsten är skyldiga att se om ett barn är i behov av insats genom att göra en utredning på barnets behov. Sådana utredningar innefattas i 11 kapitlet 1§ socialtjänstlagen. Utredningen kan genomföras oberoende av barnets eller vårdnadshavarens inställning för att se om barnet är i behov av skydd eller stöd från socialtjänsten. Utredningen sker dock i de flesta lägen i samarbete med vårdnadshavare och barnet. Socialtjänstens utredning har i syfte att klargöra barnets situation och se vad barnet är i behov av samt se om behov föreligger för att ge barnet och familjen en form av insats. Behoven är därmed individanpassade och insatserna har inte en entydig definition (Socialstyrelsen, 2016).

Om socialnämnden beslutar om insats syftar det till att tillförsäkra barnet en skälig levnadsnivå och möjligheten att få leva ett självständigt liv (Socialstyrelsen, 2016). Rätten till insats framgår i socialtjänstlagen 4 kapitlet 1§:

“Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden (...) för sin livsföring i övrigt (...) Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv “(SFS 2001:453).

Beslut som tas från socialtjänsten går att överklaga. Ett beslut som gått emot den enskilde personen eller delvis gått emot kan överklagas via förvaltningsbesvär till allmän förvaltningsdomstol (Socialstyrelsen, 2015) som framkommer i förvaltningslagen 40–42 §§§. Beslutet kan endast överklagas om det kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt. Den enskilde får överklaga beslut som gått emot en på ett negativt sätt (SFS 2017:900). Det är dock inte vilka beslut som helst som får överklagas. Beslut som får överklagas framkommer i socialtjänstlagen 16 kapitlet 3§ som innebär att beslut som

överklagas i allmän förvaltningsdomstol ska vara bistånd enligt 4 kap 1§ socialtjänstlagen (SFS 2001:453). Ett överklagande via förvaltningsbesvär innebär att domstolen prövar beslutets laglighet och lämplighet. Det kan sedan leda till att domstolen kan komma att ändra socialnämndens beslut som gör att socialnämnden behöver följa domstolens anvisningar. Vid sådana överklaganden via domstolen sker det i första instans, förvaltningsrätten. Det går att överklaga förvaltningsrättens beslut men det krävs ett prövningstillstånd för att ta det vidare till nästa instans. När det gäller barn är de parter i sitt ärende men har inte rätt till att enskilt överklaga ett beslut tills de är 18 år, tills dess är det vårdnadshavarna som för det vidare. Men har ett barn fyllt 15 år har barnet rätt enligt lag 11 kapitlet 10§ socialtjänstlagen att själv kunna överklaga, då barnet har rätt att föra sin egen talan. Dock kan vårdnadshavaren fortfarande överklaga ett bifallande beslut även om barnet är över 15 år (Socialstyrelsen, 2015).

Socialnämnden kan inte ändra sitt beslut, skulle de ändra sitt beslut skulle det innebära att de erkänner beslutet som oriktigt. Det kan enbart ändras om det finns uppenbarliga nya omständigheter eller andra anledningar till att ändra det. Justitieombudsmannen¹ har sagt att det är förenligt med den enskilde som överklagar att beslutet inte ska ändras av socialnämnden utan ska prövas av förvaltningsrätten (Socialstyrelsen, 2015).

Socialtjänsten kan tillhandahålla barn öppenvårdsinsatser. En öppenvårdsinsats är inte en specifik insats utan utformas från kommun till kommun och varierar i innehåll samt i lokala modeller. Öppenvårdsinsatserna har i syfte att vara preventiva och förebyggande för att barn och unga eventuellt inte ska kunna utveckla psykosocial problematik. Öppenvårdsinsatser har de senaste tjugo åren ökat markant och förändrats. Insatserna bedrivs inte enbart kommunalt utan även av privata utförare. Det finns öppenvårdsinsatser kommunen i större utsträckning behöver köpa in för att tillgodose barnets behov, sådana är resursskolor och dagbehandling som är dyra insatser att köpa in. Resursskola med behandling som tillhandahålls av socialtjänsten arbetar utifrån samverkansprojekt mellan grundskola och socialtjänsten. Elever i behov av särskilt stöd kan därför bli beviljade resursskola med behandling av socialtjänsten (Östberg, 2015).

¹ Även kallad riksdagens ombudsmän. Har i syfte att granska myndigheterna och se om de utför sitt arbete enligt lagstiftning och följer individens rättigheter och skyldigheter till allmänheten (JO, riksdagens ombudsmän, senast hämtad 2020-03-04, kl: 10:04 <https://www.jo.se>).

3. Kunskapsöversikt

I denna kunskapsöversikt kommer kunskap från olika källor, som på olika sätt är relevanta för syftet och frågeställningen i studien. Källorna kommer att presenteras enligt följande: vetenskaplig fakta från vetenskapliga tidskrifter presenteras tematiskt som baseras på vilket fokus studien har tillsammans med en kort genomgång av studiens metod. Andra relaterade teman som hittats i böcker och rapporter presenteras genom att sammanfatta ämnen från dessa källor som ses relevanta för syftet i studien. Både svensk och internationell kontext behandlas i de vetenskapliga tidskrifterna för att jämföra de olika länderna. I resultatet, analysen och diskussionen av studien kommer det göras kopplingar mellan studien och kunskapsöversikten. Vi använde databaserna supersök, ProQuest Social Sciences, Google Search, Google Scholar och Liber användes för att leta efter vetenskapliga tidskrifter. Sökord som användes var normality, deviation, school, child*, special needs, student*, resources, special school*, dessa användes i olika kombinationer. Genom en sammanställning av alla källor skapades fyra huvudrubriker; *Elever i behov av särskilt stöd*, *Inkluderingsarbete för elever i behov av särskilt stöd*, *Diagnosens påverkan för rätten till särskilt stöd* och *Huvudmännens bristande ansvar*.

3.1 Elever i behov av särskilt stöd

För att få en förståelse för elever i behov av särskilt stöd behövs det förkunskap för vilka elever som är i behov av det. Hur det avgjorts vilka elever som tillhör kategorin “elever i behov av särskilt stöd” är relaterat till hur samhället och den svenska grundskolan ser på avvikelser och normalitet (Sandén, 2000). I studien av Nilholm, Persson, Hjerm & Runesson, (2007) i *Kommunernas arbete med elever i behov av särskilt stöd* har de använt sig av enkätundersökningar som skickades till alla kommuner i Sverige. Det var 262 kommuner som besvarade på enkäterna i hur de arbetar med elever i behov av särskilt stöd. Författarna kunde se att det fanns två synsätt vad gäller elever i behov av särskilt stöd. Det första handlade om att eleven brast i sin förmåga och är i behov av special hjälp, medan det andra synsättet är kritiskt ställt till hur skolan hanterar elevers diverse premisser. Författarna beskriver samtidigt att definitionen av gruppen elever som är berättigade till särskilt stöd är mångtydig då lagen är utformad för tolkning kring vilka elever som får ha tillgång till särskilt stöd. Det skapar utrymme för kommunerna att göra ett tolkningsarbete och på så sätt varierar den statliga styrningen mellan olika skolor. Grundskoleförordningen resonerar kring “den

individuella eleven” som innebär att behovet av särskilt stöd är en individuell rättighet för eleverna (ibid).

Elever i behov av särskilt stöd kan ha mångfaldig problematik som kräver en större variation av insatser (Sandén, 2000). Tuncer (2019) *Förstudie. Resursskola med behandling*, har utformat sin forskning genom att intervjua personal från förvaltningen för liv och hälsa samt barn- och utbildningsförvaltningen och tidigare forskning i form av rapporter och litteratur. Forskningen syftar att undersöka förutsättningar för kommunala regionen att kunna öppna upp resursskolor med behandling. Tuncer visar att elever i behov av särskilt stöd har rätt till resursskola, och elever som har en större psykosocial problematik kan ha rätt till resursskola med behandling (Tuncer, 2019). Resursskola, även kallad skoldaghem, är ett samlingsbegrepp från kommunen och är en skola som tar emot elever som inte klarar av att studera i ordinarie grundskola. Resursskolorna måste följa den ordinarie läroplanen som även grundskolorna har men tar större hänsyn till elevers olika behov. Klasserna är mindre och det finns specialpedagoger som anpassar sig till elevens enskilda behov bättre. Det finns dock olika former av resursskola, bland annat sådana som riktar sig till specifika elever med neuropsykiatriska funktionshinder (Sandén, 2000). För att få tillgång till resursskola med behandling av socialtjänsten krävs det att barnet är aktuellt på barn- och familjeenheten och att utredning är avslutad som visar på att barnet är i behov av insatsen. För att resursskola med behandling ska bifallas krävs det en samverkan mellan skola och socialtjänst. Insatsen ska vara för barn med stor problematik i skolan och psykosocial problematik². Beslutet ska fattas av barn- och familjeenheten om en elev blir berättigad resursskola med behandling (Tuncer, 2019).

För att resursskola ska bli aktuellt för en elev handlar det om att svårigheterna är så pass omfattande att eleven inte klarar av en ordinarie grundskola. Eleverna som går i resursskola har oftast omfattande psykosocial problematik eller beteendeproblematik. Det är inget krav att elever i behov av särskilt stöd ska vara diagnostiserade, men det är allt vanligare att försöka diagnostisera elever för att kunna hitta rätt pedagogiskt stöd för eleverna. Samtidigt lyder diskussionen vidare ifall elever i behov av särskilt stöd genomsyras av en medicinsk

² Psykosocial problematik är ett samlingsbegrepp som används av socialtjänstens verksamheter. Psykosocial problematik betyder att individen kan ha problem i sin sociala och psykiska miljö. Problematiken bör vara omfattande även i vardagen (Nationalencyklopedin, psykosocialt synsätt, senast hämtad 2020-03-05, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/psykosocialt-synsatt>)

prägling. Parallellt går diskussioner också kring att barnens problematik i skolan utgår från de sociala miljöerna. I USA har diskussionen varit om att elevers beteendeproblematik är något eleverna valt själva och de eleverna missgynnas av det. Eleverna får inte rätt stöd och hjälp då deras beteende anses vara självförvållat. Elever med beteendeproblematik ses oftast som kriminella i den mening att de är med i gäng, använder narkotika och vandaliserar. Dessa elever får sällan sympati och förståelse från sin omgivning. Samtidigt har USA vissa kriterier på vilka elever som anses ha ett funktionshinder som också gör att de elever som inte klassas in i den kategorin inte får den hjälp de behöver (Sandén, 2000).

3.2 Inkluderingsarbete för elever i behov av särskilt stöd

I Lebeer, Stuyf, De Maeyer, Wilssens, Timbremont, Denys och Vandeveires (2010) studie *Identifying special educational needs: putting a new framework for graded learning support to the test* har författarna tittat på inkluderingsbegreppet i den belgiska skolan. I studien har de intervjuat 8648 elever från både ordinarie och specialutbildning. Författarna menar att när det gäller elever som är i behov av särskilt stöd har inkluderingsbegreppet blivit ett allt mer debatterat ämne i världen. Inkluderingsbegreppet innebär att få eleverna att känna en känsla av samhörighet och deltagande och det har blivit ett sätt att kunna prata om olikheter i mer positiva aspekter. Det handlar om att barnen ska bli inkluderade till ordinarie skola och att de ska bli sedda som hela medborgare med samma rättigheter som alla andra. Men begreppet inkludering varierar i definition och kommer därför ha olika innebörd beroende på vem som får definiera begreppet. Italien har exempelvis tagit bort skolor för elever i behov av särskilt stöd, främst för att inkludera in dem eleverna i de ordinarie skolorna. Medan andra europeiska länder bibehåller sådana system där de särskiljer på elever samtidigt som skolformen i sådana specialskolor har utvecklats till det bättre (Lebeer et al., 2018).

I Sansour och Bernhards (2018) studie *Special needs education and inclusion in Germany and Sweden* har de fokuserat på att analysera de svenska och tyska skolsystemen med fokus på en inkluderande utbildning. Deras analys bygger på styrdokument och vetenskapliga artiklar. De har kunnat se att inkluderingsarbetet i Tyskland och Sverige varierar. Arbetet med en inkluderande utbildning i Tyskland skiljer sig bland eleverna på grund av diverse skolreformer i landet. Vad gäller läroplanen delar Tyskland upp eleverna utifrån kategorier med ordinarie och anpassad läroplan (Sansours & Bernhard, 2018). I den belgiska kontexten arbetar skolor med inkludering på så sätt att eleverna får välja om de vill gå i specialskola

eller ordinarie skola, stödet ska inte skiljas oberoende val av skola (Lebeer et al. 2010). När det gäller Sverige har landet länge ansetts vara ett av de länder som jobbar inkluderande, som inte visat sig vara alltför korrekt. Sverige gör separationer och kategoriseringar av elever utifrån deras behov och inlärningsförmåga. Det finns därmed olika förståelser för hur barn ska kategoriseras och vad specialundervisning innebär (Sansour & Bernhard, 2018).

Nilholm, Almqvist, Göransson och Lindqvist (2013) har i sin enkätundersökning *Is it possible to get away from disability-based classifications in education? An empirical investigation of the Swedish system* haft 1793 deltagande skolpersonal i Sverige. Det här för att se om personalen anser att en diagnos får betydelse för rätten till särskilt stöd i skolan samt om de själva anser att diagnosen borde vägas in. Författarna menar att kategorisering av barn i olika fack skapar problem kring ett inkluderande arbete och maskerar utbildningsrelaterade problem. Kategorisering kan också öka stigma eftersom problemet läggs på eleven och inte på skolan. Det finns en tradition inom pedagogiken att undervisnings- och pedagogiska problem grundar sig i individuella problem, vilket även ett medicinskt perspektiv håller med om. Därför kan skolsystemet lätt påverkas av ett medicinskt perspektiv (Nilholm et al., 2013).

För att effektivisera inkluderingen i skolorna behöver de främja elevers olikheter i de ordinarie klassrummen (Sansour & Bernhard, 2018). Lärare behöver mer och bättre utbildning kring hur de ska arbeta inkluderande med barn som har särskilda behov. Personal har vanligtvis inte likvärdig utbildning och därför behövs det mer utbildning för att tillmötesgå barnens spridda behov (Lebeer et al., 2010; Nilholm et al., 2013). I Skolinspektionen årsrapport 2018 granskar kvaliteten och styrning på skolor i Sverige. Rapporten baseras på iakttagelser utifrån granskningar och syftar att se om skolorna följer skolreformerna. I årsrapporten har de kunnat se att antalet anmälningar från vårdnadshavare ökat kring att deras barn inte har rätt stöd eller inte får tillräckligt med stöd utifrån deras behov. Skolinspektionen understryker att en av anledningarna till att situationen ser ut som sådan kan ha att göra med lärarbrist och brist på kompetens i elevhälsan. Det handlar om nedskärningar på lärare och att skolorna har svårt att behålla kompetenta lärare (Skolinspektionen, 2018).

3.3 Diagnosens påverkan på rätt till särskilt stöd

Elever med skolsvårigheter har en stark grund i den medicinsk-psykologiska traditionen. Den centrala synen i det medicinsk-psykologiska synsättet är att hitta förklaringar för skolsvårigheter eleverna upplever genom diagnoser och att kategorisera eleverna i olika fack (Nilholm et al, 2007). Det är kategoriseringar som skapar förförståelsen för vad som är normalt och avvikande (Nilholm et al., 2007; Persson, 2019). Normalitet har olika definitioner utifrån olika institutioner. En normativ normalitet innebär att normalitet betraktas utifrån de värderingar som finns i samhället. Värderingar om normalitet kan vara föränderliga då samhället inte är statiskt. Sedan finns begreppet normalitet som term inom den medicinska världen där normal motsvarar att en individ är frisk, med andra ord inte avvikande eller sjuk. För att uppnå det normala inom den medicinska termen handlar det om att ge behandling eller medicinering. Att särskilja på människor grundar sig i värderingar och den idéstruktur som finns i samhället. Synen på barn med skolsvårigheter kan därmed också vara föränderlig. Vad som är normalitet och avvikande definieras utifrån skolans verksamhet och det stöd skolan kan ge barnet. Vad skolan anser som avvikande behöver inte vara att eleven har problem utan det handlar mer om hur skolan är utformad för att hjälpa elever i den samtid de lever i (Tideman, Rosenqvist, Lansheim, Ranagården & Jacobsson, 2004).

För att elever ska få rätt till särskilt stöd i Tyskland krävs det att eleverna ska ha blivit diagnostiserade utifrån ett funktionshinder. Det handlar om att skolan behöver göra en utredning och beroende på vilken diagnos som fastställs kommer behovet för eleverna variera (Sanours & Bernhard, 2018). I Belgien försöker de arbeta bortom diagnoser för att främja barns olikheter. Barn som har liknande diagnoser har varierande behov som gör att barnen inte kan sättas in i fack. Genom att kategorisera in barn i olika fack beroende på deras diagnos hamnar barn som har mång-problematik mellan stolarna (Lebeer et al, 2010). Nilholm et al (2013) diskuterar den påverkan som en diagnos kan ha för rätten till särskilt stöd för elever i den svenska skolan. Det finns inga kriterier för vilka elever som har rätt till särskilt stöd, men diagnoser har en mer betydande roll för rätten till stödet än vad som anges i styrdokumentet. En diagnos kan dock ge kunskap för lärare att kunna bemöta elevers behov och blir därför av betydelse inom skolvärlden. Utifrån att den medicinska diskursen är rådande har synen på elevers skolrelaterade problem grundat sig i medicinsk diagnostisering och problemet knyts till individen. Det blir svårt för de elever som inte har eller kan uppvisa medicinska diagnoser men ändå har skolrelaterade problem att få rätt till särskilt stöd.

3.4 Huvudmännens bristande ansvar

I Ek, Isaksson & Erikssons studie (2017) *Professioner, makt och samverkan mellan myndigheter. Socialtjänstens, skolans och BUP:s arbete med ungdomar som inte går till skolan*, har de använt sig av empiriskt material som är formade av tolv tematiserade kvalitativa interjuver med olika chefer från respektive myndigheter. De har kunnat se att samverkans roll kan skapa problem för eleverna men också att professionernas hierarkiska inflytande varierar. Vissa skolor i Sverige har blivit kritiserade för att inte göra tillräckliga utredningar hos elever i behov av särskilt stöd. Skolorna hittar förklaringar där de menar att problemet ligger hos den enskilda eleven eller i elevens hemmiljö och i övriga sociala situationer. Skolorna kan därför inte i tillräckligt stor utsträckning ge den hjälp eleverna har rätt till. En noga utredning är av betydelse för att kunna samverka med rätt aktörer (Ek, et al. 2017). Skolinspektionen (2018) betonar i sin årliga rapport att det ligger främst i att de problem som förekommer i skolorna visar på att det finns stora skillnader på kvaliteter och att huvudmännen brister i att ta sitt ansvar att följa reglementen. Skolorna är inte tillräckligt snabba med att utreda barnens behov för stödpassning. Det skolinspektionen kunnat iakttä är att skolornas kvalité och huvudmännens ansvar skiljer sig åt drastiskt eftersom vissa av skolorna har brustit i sitt uppdrag. Det handlar om att huvudmannen i skolan inte har kunnat följa upp skolförfattningarnas krav att säkerställa elevernas rättigheter samt saknar kapacitet till strategiskt ansvarstagande. Huvudmannen i skolan är främst rektorn. I regel handlar det om att skolorna inte haft ändamålsenliga rutiner och arbetssätt för att upptäcka de elever som kräver extra anpassningar i sin skolgång (ibid). Elevernas komplexa problematik behöver kompletteras i form av en samverkan av olika insatser av samhället såsom socialtjänst, sjukvård och skola. Samverkan betyder att olika professioner samarbetar men att de olika professionerna och aktörerna ska behålla sina olika ansvarsområden, samtidigt som de förväntas att komplettera varandra med sina olika professioner. Myndigheterna får en väsentlig roll för att inte låta eleven hamna mellan stolarna och se till att rätt resurser sätts in. Samverkan kan medföra en viss problematik då ansvarsfördelningen inte är distinkt. Det är svårt att urskilja vilken profession som bör göra vad, vilket gör att ansvarsområdena blir svåra att tyda (Ek, et al. 2017).

När det kommer till elever som är i behov av särskilt stöd finns det olika uppdrag för att främja barns olikheter. Elevers skolsvårigheter kan visa sig genom skolfrånvaro och tyder i vissa fall på att barnet inte mår bra samt att samverkande aktörer inom kommunerna och

landstinget brustit i att kartlägga barnets problematik. Skolfrånvaro är inget område som hälso- och sjukvården eller socialtjänsten bör medverka i, dock bör de samverka med skolan för att kunna få en helhetssyn på barnets problematik och utreda anmälningar som inkommer från skolan. Skolan bör därmed göra en anmälan till socialtjänsten vid misstanke att skolfrånvaro kan relateras till något annat än skolproblematik. Sådant kan vara kriminalitet, familjen och andra omständigheter runt barnet. Vid medicinska utredningar för psykiska funktionsnedsättningar bör BUP blandas in (Ek, et al. 2017). Bland de olika samverkande aktörerna finns det en hierarkisk ordning som får inverkan på vilka insatser som sätts in för eleverna, statuskillnaderna grundar sig främst på ett medicinskt psykiatriskt perspektiv. BUP ligger som regel högst upp i hierarkin och har en betydligt större makt för att ge behandlingsåtgärder till eleven utifrån det präglande medicinska psykiatriska perspektivet. Maktpositioner kan vara ett problem för en god samverkan då det kan finnas skilda åsikter kring vilka insatser som passar för en elev samt vilken problematik en elev har. Det skapar konflikter och försvårar för en god samverkan mellan föräldrarna/eleven och delaktiga aktörer (Ek, et al. 2017).

4. Teori/ Teoretiska begrepp

I det här kapitlet framförs organisationsteorins kritiska och postmoderna perspektiv på organisationen. Sedan det teoretiska begreppet makt utifrån Foucaults teoribildning samt medicinska modellen för att vidare stärka maktbegreppet. Dessa teorier och begrepp kommer hjälpa studiens analys för att skapa en förståelse för hur vissa fenomen uppträder. Utifrån att organisationer behandlas i resultatet och analysen var det betydande att ha med en organisationsteori som kan förklara fenomenet.

4.1.Kritiska och postmoderna perspektiv på organisationen

Det kritiska och postmoderna perspektivet på organisationen är en väsentlig del av studien eftersom domsluten behandlar olika organisationer såsom skolan, socialtjänsten och förvaltningsrätten. Det blev därför relevant att kritiskt granska organisationerna och se hur de olika organisationerna bedömer barnens situation, samt vilka argument som ligger till grund för organisationernas olika beslut. Perspektivet har varit behjälpligt för att se både för- och nackdelar i de olika organisationernas beslutfattande.

Att inneha ett kritiskt eller postmodernt perspektiv på organisation innebär att ifrågasätta det faktum att organisationers uppdrag alltid är att omskapa, bevara eller granska människor. Perspektivet anser att organisationer inte automatiskt blir legitima på grund av den institutionella kontext de existerar i. De kritiska och postmoderna teorierna syftar till att se människobehandlande organisationer som hämmande eller förtryckande och att deras rätt att värdera människor ska ses som tecken på ett kapitalistiskt och nyliberalt samhällsförtryck. Det kritiska och postmoderna perspektivet ifrågasätter ifall en medborgare har några egentliga rättigheter eller möjlighet att påverka organisationer och verksamheter då en medborgare har svårt att begära ut ansvar vid orättvisor. Teorin försöker synliggöra att den expert- och yrkesprofession som existerar inom organisationen ofta agerar enligt sitt egenintresse och inte för de allmännas bästa. Det kritiska och postmoderna perspektivet har generellt en skeptisk hållning till organisation, ledning, styrning och samverkan mellan olika organ. Teorin ifrågasätter om olika samverkansstrukturer verkligen är någonting som den enskilde medborgaren märker av samt ifall dessa strukturer är för den enskildes bästa.

Ett annat viktigt begrepp som dessa teorier tar i beaktning är handlingsutrymme. Det kritiska och postmoderna perspektivet visar på att olika professioner kan använda sitt handlingsutrymme på olika sätt och att det många gånger inte behöver vara i linje med samhällsmedborgares intresse, det kan snarare vara i syfte för sitt egenintresse. Teorin har i syfte att synliggöra alternativa organisationssätt. Intersektionalitet ses som en central del i denna teori, där det handlar om att ta hänsyn till olika faktorer som påverkar en människas maktposition, exempelvis kön och funktion. Med hjälp av intersektionalitet samt postmoderna och kritiska teorier blir det alltså möjligt att analysera hur makt skapas inom sociala relationer (Johansson, 2015).

I uppsatsen har det kritiska och postmoderna perspektivet en betydande plats då det hjälper författarna att få en förståelse för organisationens uppbyggnad och hur socialtjänsten samverkar i relation till skolan. Men också i vilken mening ansvarsfördelningen sker i relation till en elev. Teorin försöker skapa en förståelse för hur olika aktörers relation till varandra, såsom socialtjänsten och skolan, genomsyras av makt. Det blir ett verktyg för att kunna titta kritiskt på olika organisationer och hur de organiseras, som ämnas att göra i studien.

4.2 Makt

Makt interagerar i alla sociala sammanhang, makten kommer till uttryck i språket eller via agerande och skapar diskurser. I rättssalen blir det intressant att se hur makt integrerar bland de inblandade. Det kommer därför framföras hur domarna i rätten har makt över socialtjänsten och familjerna, men också hur socialtjänstens makt får komma i uttryck i kontexten. Det är därför av vikt att förklara de olika fenomen som sker i rätten utifrån maktperspektivet och blev en självklarhet att välja som teoretiskt begrepp.

Den teoretiska utgångspunkten av begreppet makt är vald utifrån Michel Foucaults definition av makt. Foucaults definition av makt är att ingen har ensamrätt över makten, det innebär att makt inte infinner sig enbart hos institutioner såsom staten, enskilda grupper eller individer. Foucault menar att makt koopererar i alla former av social interaktion (Giddens & Sutton, 2017; Börjesson & Rehn, 2009). Foucault såg nämligen makt som något nödvändigt och som existerade i alla former av sociala sammanhang. Det handlade därför inte om att makt enbart skulle orsaka skada i form av förtryck och begränsningar, utan även vara en produktiv kraft för att få igenom sin vilja. Även om Foucault såg att varje individ hade sin egen förmåga att ta makt och utöka den så menade han att samhällsmedborgare är bundna av makten. Makten kan därför förtrycka och möjliggöra eller begränsa och öppna upp (Börjesson & Rehn, 2009).

Foucault såg makt som något som integrerar sig med kunskap. Kunskap och makt är därmed inga skildrande begrepp, utan begreppen ska ses som en enhet (Giddens & Sutton, 2017, Börjesson & Rehn 2009). För att få förståelse för makt och kunskap krävs det en förståelse för kunskapsregimer, det handlar om att se vem som får legitimera vad i samhället (Börjesson & Rehn, 2009). Ett tydligare exempel på att makt och kunskap går hand i hand är läkarens legitimitet i samhället. De har hög kunskap vilket leder till högre makt. Foucault menar att alla i ett samhälle är fast i ett nätverk av makt som inte går att frånsäga sig. Nätverket är ett system som är integrerat i samhället där vissa institutioner har makt över enskilda medborgare. Exempel på det här är förvaltningsrätten som har makt att bedöma bifall eller avslag. Foucault menar exempelvis att domares makt inte finns där på grund av domarna personligen, utan att de bara ingår i samhällets uppbyggnadssystem (ibid).

Diskurserna blev av betydelse för Foucaults definition av makt. En sådan diskurs kan vara den medicinska. Den medicinska diskursen är rådande i samhället, något som gör det svårt att

ifrågasätta läkarens kompetens i den medicinska världen. Foucault diskuterar nämligen hur diskurser får kraft i samhället och blir betydande. Diskurserna kan se olika ut beroende på det rådande samhället och den givna kontexten. Diskursen får en betydande roll i samhället på så sätt att den tillåter vissa grupper eller samhällsinstitutioner att hävda kunskap. Foucault poängterar därmed att diskurser integrerar med varandra, som leder till att ingen äger makt utan alla har makt i olika nivåer beroende på den dominerande diskursen (Giddens & Sutton, 2017).

Anledningen till att Foucaults definition av makt blir betydande för undersökningen är för att barn enligt lag har rättigheter. Den informationen är därför viktig att ta i beaktning vid analysen. Enligt lag har barn makt som enskilda medborgare och därför har barn makt i vissa samhällen. Anledningen till att barn enbart får makt i vissa samhällsinstitutioner påverkas av hur de dominerande diskurserna ser ut. Det blir betydande utifrån Foucaults definition av makt att det är rådande diskurser som dominerar och som har tillåtelse att ha större makt. Det är då av vikt att få se de rådande maktförhållandena i analysen och hur Foucaults definition av makt får komma i uttryck.

4.3 Medicinsk modell

Den medicinska världen har idag ett stort inflytande i vårt samhälle. Läkares expertutlåtande har ett stort avstamp för vilken hjälp individer får. Vad gäller elever som är i behov av särskilt stöd präglar den medicinska modellen de eleverna ytterst. Den medicinska modellen valdes till studien då det medicinska perspektivet är dominerande i skolan och har en inverkan på domslut.

Ett teoretiskt perspektiv på funktionshinder är den medicinska modellen. Denna modell tar utgångspunkt i att ett funktionshinder alltid beror på en sjukdom eller en skada. Modellen har en stark koppling till medicinska definitioner av vad normalitet innebär rent bio-fysiologiskt, därför blir förtroendet för diagnoser starkt. Det som anses vara normalt inom denna definition bestäms av icke funktionshindrades fördomar och tankar. Inom dagens samhälle värderas det högt att prestera på ett aktivt sätt där förvärvsarbete och att avancera på arbetsmarknaden är högt uppskattat. Det som gör att en individ inte kan utföra dessa prestationer, exempelvis sjukdomar och funktionshinder, blir då det som anses vara avvikande och problematiskt. Det finns ett starkt förtroende för att diagnoser är av betydelse. Utifrån den medicinska modellen har läkarna en stor påverkan och har därför makt att ge individen tillgångar för rätt insatser,

som i stor grad påverkar vilka arenor en individ kan få tillgång till. Socialpolitiska insatser kan ofta påverkas av den medicinska modellen på det sätt att det förutsätts att en individ har medicinska utlåtanden för att kunna få tillgång till olika insatser av välfärden. Modellen försätter människor i beroendeställning till samhället genom att förminska deras röst, då expertkunskaper anses mycket mer legitima (Lindqvist, 2012).

Den medicinska modellen är av betydelse för studien eftersom sjukvården i hög grad påverkar de olika socialpolitiska insatser som ges ut, exempelvis resursskola med behandling som uppsatsen ämnar undersöka. Eftersom den medicinska modellen präglar samhället blir den relevant för vilka individer som får rätt till samhällsliga resurser samt vilka individer som anses vara i behov av särskilt stöd.

5. Metod

I avsnittet nedan beskrivs den metod som använts vid resultatets framtagande. Här presenteras kvalitativ forskning, datainsamling och urvalsprocessen. Vidare redogörs det för hänsynstagandet till begreppen tillförlitlighet och äkthet. Efter presenteras metoden innehållsanalys utifrån domslutsdokumenten. Slutligen beskrivs de etiska överväganden som gjorts.

5.1 Kvalitativ forskning

Analysmetoden som valts för studien är en innehållsanalys, som är en del i en kvalitativ metod. Den kvalitativa forskningsmetoden har ett induktivt synsätt på teori och praktik som innebär att teorin blir ett resultat av undersökningen istället för att vara utgångspunkten i analysen (Bryman, 2018). Ståndpunkten vid en kvalitativ analys är tolkningsinriktad som betyder att fokus ligger på att förstå omständigheterna utifrån ens undersökningsobjekt. Den kvalitativa analysen är konstruktionistisk som handlar om att samhället är uppbyggt av socialt samspel och relationer mellan olika individer (Ibid). Eftersom den kvalitativa forskningsmetoden används i relation till studier där siffror inte genererar något värde, var det givet att studien skulle ha en kvalitativ forskningsmetod. Den kvalitativa forskningsstudien ska hjälpa forskaren att begripa processer, betydelser och kvaliteter (Rennstam & Wästerfors, 2015).

David och Sutton (2016) beskriver att forskare som har en kvalitativ forskningsmetod har ett induktivt och utforskande tillvägagångssätt. Forskaren har då en preliminär inställning för vad som blir av betydelse för ens forskning men arbetet genomsyras av öppna sinnen. Det innebär att forskaren genomgående i datainsamlingen, frågeformuleringen och teoribildningen ständigt modifieras. Studien fokuserar på att utforska och undersöka sociala fenomen. I startprocessen av arbetet fanns det en viss föreställning om vad som skulle bli av värde för studien.

5.2 Datainsamling

För att hitta domar från förvaltningsrätten till resultatet användes universitetsbibliotekets databas JUNO där rättsligt material finns, som ägs av Norstedts juridik. Från JUNOs hemsida valdes förvaltningsrättens länk som ledde till domslut enbart från förvaltningsrätten. För att sedan hitta domar om beslut kring resursskola med behandling söktes det på “Resursskola”, “Resursskola bifall”, “bistånd från socialtjänsten” i olika kombinationer. Efter sållades olika domar för att hitta domslut som stämde överens med undersökningen. Rubrikerna för domarna som dessa sökord träffade var “bistånd från socialtjänsten” och gällde för alla domsluten. För att se om domarna stämde överens med de sökta begreppen lästes domsluten noggrant. Det finns en medvetenhet att en sådan utgång kan ha påverkat tankar om hur utformandet av resultatet och analysen skulle genomföras. I domsluten sållades ungdomar som var äldre än grundskoleålder bort.

5.3 Urval

Inom samhällsvetenskaplig forskning görs ett urval, då det är omöjligt att undersöka all data eller alla individer inom det området som ämnas att undersökas (Bryman 2018).

Åldersgruppen för domsluten skulle inbegripa elever i skolpliktsålder 6–16 år, för att aktörer har en skyldighet att tillföra elever en god skolgång. Begränsningen för domsluten var domar mellan 2015–2020, samt för att ha med mer aktuella domslut. Eftersom domsluten med bifall var så pass få fick gränsen för tidsperioden överskridas och det finns därför med domslut från år 2013 i materialet. Bryman (2018) menar att det är bra att välja ett start- och slutdatum av urval vid beskrivning av ett generellt och fortlöpande fenomen. Det här eftersträvades i uppsatsen då mer aktuella domslut var önskvärt, då det ansågs aktuellt för nutiden. En problematik som uppstod var att det inte fanns många domslut som behandlade resursskola med behandling och synnerligen få bifall. Därför blev det nödvändigt att vidga urvalet och

undersöka alla de bifall som funnits genom åren. Det här skapade därmed vad Bryman (2018) kallar en mätning av data.

Urvalet resulterade vidare i att välja de domar som kom upp först i sökningen och som stämde överens med målgruppen för undersökningen samt tidsaspekten på domsluten. Det var för mycket material att analysera alla domar som rörde elever i behov av rätt till särskilt stöd i form av resursskola, då det fanns många domslut. Därför specificerades urvalet ytterligare. Resursskola skulle specifikt ingå med behandling och beviljas av socialtjänsten.

Urvalet vid bifall och avslag blev fem stycken vardera för att få en jämn fördelning i analysen eftersom det skulle kunna gå att jämföra bifallen och avslagen. Bland de tio domslut som undersöktes var det sju killar respektive tre tjejer. Domsluten beskriver barnets kön utifrån normen. Kön blev ett urval för att främst kunna se utifrån ett intersektionellt perspektiv på barnens situation. I det stora hela har barnets kön inte tagits till hänsyn och därför anonymiserades citaten där deras kön blev hen. Genomgående i domsluten framkom det att barnen hade funktionsnedsättningar och blev av vikt för resultatet och analysen. Därmed blev funktionsnedsättningar i domsluten ett urval då det var sex barn som hade funktionsnedsättningar. Bryman (2018) beskriver att det i förväg är svårt att ha specifika antal urvalspersoner. Det finns därmed inga specifika riktlinjer för urvalets lämplighet då det är det teoretiska avgörandet som styr ens urval. Anledningen till att tio domslut blev en naturlig urvalsstorlek var att domsluten är kring 5–8 sidor långa styckvis.

5.4 Tillförlitlighet och äkthet

Ett genomförande av en kvalitativ forskningsmetod kräver att två begrepp blir centrala, reliabilitet och validitet (Nyström, 2011; Thurén, 2007). Bryman (2018) menar att dessa begrepp vanligtvis inte används i en kvalitativ forskningsstudie, därför hänvisar han till paraply begreppet *tillförlitlighet*. Under begreppet tillförlitlighet kommer *trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* och en *möjlighet att styrka och konfirmera*. Författarna menar på att äkthet är ett eget begrepp som behöver tas i beaktning separat i metoden. *Trovärdighet* innebär att beskriva den sociala verkligheten och att sedan kunna få den bekräftat av respondenterna genom att säkerställa att forskningen utförs enligt rätt regler samt att rapportera resultatet till deltagare i forskningen. *Överförbarhet* handlar om fylliga och detaljerade beskrivningar av ens fenomen för att det lättare ska kunna relatera till andra

kontexter. Med hjälp av detaljerade beskrivningar ger det andra människor en "databas" som kan hjälpa till att bedöma om datan är överförbar. *Pålitlighet* innebär att hela forskningsprocessen ska beskrivas tydligt och helt transparent. Möjligheten att *styrka och konfirmera* går ut på att forskaren ska säkerställa att hen agerat i god tro och inte låtit sina personliga värderingar spela in i undersökningen (Bryman, 2018). Bowen (2009) poängterar att det är viktigt som forskare att vara kritisk gentemot de dokument som analyseras och inte anta att det som står är en absolut sanning bara för att det står i en text. Det är nödvändigt att som forskare bedöma trovärdigheten, äktheten och noggrannheten bakom dem.

Med anledning av att det är förvaltningsrättens domar som analyserats är det förvaltningsrättens perspektiv och sociala verklighet som kommer fram i domarna. Det går därför inte att säkerställa trovärdigheten i studien då inte alla undersökningsspersonerna kan bekräfta den verkligheten. Med hänsyn av det här kan trovärdigheten i studien vara påverkad. För att öka tillförlitligheten ges tydliga beskrivningar av barnens villkor samt förvaltningsrättens bedömningar för att kunna öka överförbarheten på uppsatsen. Hela forskningsprocessen presenteras även konkret och genomgående i uppsatsen där varje steg i processen som tagits beskrivs för att öka pålitligheten. När det gäller möjlighet att styrka och konfirmera har det i största möjliga mån eftersträvat en objektivitet kring domslutens analys där personliga värderingar inte påverkat analysen. Sammanfattningsvis finns det delar i tillförlitligheten som hade behövts stärkas men där andra delar väger upp för att studien ska bli tillförlitlig.

Kriteriet äkthet innebär att undersökningen ger en rättvis bild av de åsikter och ställningstaganden som undersökningsspersonerna har. Det går att tala om olika former av autenticitet, det handlar om att undersökningen hjälper de medverkande att bättre förstå varandras sociala miljö. Samt ifall undersökningen hjälpt de medverkande att kunna förändra sin situation eller gett dem bättre möjligheter att utöva de handlingar som krävs (Bryman, 2018). Eftersom undersökningsspersonerna i studien inte är medvetna om att studien utförs blir det därmed svårt att kunna veta hur rättvis bild av deras åsikter som ges i studien. Autenticiteten blir omöjlig att ta hänsyn till eftersom studien bygger på öppet rättsmaterial där undersökningsspersonerna inte är medvetna om studien.

5.5 Innehållsanalys

Analysen av dokument sker utifrån metoden innehållsanalys. Texten i domsluten har delats upp för att få en djupare förståelse för innehållet. Genom det här användes en innehållsanalys som ämnar att förenkla samt dela upp centrala delar i ens data, datan delas upp för att få ordning och klarhet på hela ens material. Sedan väljs vissa ämnen ut som blir de centrala delarna att analysera (Jacobsen, 2012). Det första steget för att genomföra en innehållsanalys är att koda sitt material. Dessa koder ska sedan hjälpa en att koppla samman någon form av helhetssyn på texten (David & Sutton, 2016). De olika koderna illustreras ofta genom citeringar från materialet (Bryman, 2018). Kodning kan rikta uppmärksamheten mot det som verkar intressant och på så sätt reducera mängden data att analysera. Koder behöver både väljas och definieras för att veta vad som ingår i en viss kod och vad den ämnar vara uttryck för (David & Sutton, 2016). Det skapades koder utifrån textens innehåll som valdes ut efter att ha sett upprepningar i flera av domsluten som exempelvis, nedstämdhet, social fobi, aggressivitet, ADHD samt andra neuropsykiatriska funktionshinder. Koderna omvandlades sedan till flera kategorier, som sin tur fick sättas ihop och bilda fyra teman i resultatdelen. Dessa fyra teman identifierades som *psykiskt mående i relation till skolmiljön, ansvarsroll, funktionsnedsättningar* samt *otillräcklig skolform*.

En fördel med innehållsanalys är att det är en klar forskningsmetod där det är enkelt att beskriva ens tillvägagångssätt, metoden beskrivs därav som objektiv. Innehållsanalysen skildras ofta som icke-reaktiv, vilket innebär att de som är med i en undersökning inte är i behov av att ta hänsyn till forskarens närvaro. Det stämmer exempelvis med materialet från förvaltningsrättens domar då de inte har skapats i syfte att bli analyserade i en uppsats. Författaren menar att en annan fördel med en innehållsanalys är att den inte kräver att forskaren förhåller sig så omfattande till de etiska principerna då den är icke-reaktiv (Bryman, 2018).

Att välja innehållsanalys som metod till uppsatsen föll på att metoden skulle besvara frågeställningarna på ett tydligt sätt, eftersom alla teman delades upp utifrån att de skulle besvara frågeställningarna. Enligt Bryman (2018) är det möjligt att använda sig av hermeneutik och den hermeneutiska cirkeln vid en innehållsanalys.

5.6 Genomförande av analysen

Det är vanligt inom den hermeneutiska traditionen att analysera texter i form av exempelvis biblar, juridiska och litterära texter. Det föll naturligt att analysens genomförande skulle ske med hjälp av den hermeneutiska cirkeln, där tolkningen och förståelsen av det som undersöks hela tiden går runt i en cirkel. De enskilda delarna tolkas i kontexten av helheten. Här möts forskarens förförståelse av nya erfarenheter och idéer och som gör att forskaren får en ny förförståelse som leder till nya tolkningar. På så sätt fortsätter cirkeln runt om igen. Cirkeln beskrivs som en god spiral som hela tiden bidrar till ny kunskapsförståelse där en tolkning kan leda till en ny tolkning (Kvale & Brinkmann, 2014).

Domsluten lästes igenom vid första stadiet för att få en överblick och viss förförståelse för domslutets innehåll. Kvale och Brinkmann (2014) menar att som forskare finns det en förförståelse som inte är möjlig att gå utanför. Det här leder till att forskaren behöver medvetenhet kring hur frågor ställs, då frågorna kan påverkas av ens förståelse. Vid läsandet av domsluten togs förförståelsen i beaktning i form av att försöka vara objektiva och ställa nya frågor. Domsluten lästes sedan ytterligare igen men mer grundligt för att se tydligare sammanhang och mönster. Vid det stadiet hade texten fått ett helhetsperspektiv som gjorde det lättare att hitta mönster. Det behövdes sorteras vilka som framförde sina åsikter, därför sorterades exempelvis socialtjänst, skola, elev och förvaltningsrätt. När dessa kategorier identifierats lästes domsluten ytterligare igen som ledde fram till färgkodningen. Lila som stod för socialtjänsten uttalande, blå för skolans uttalande, grön för elevens/familjens uttalande och sedan gult för förvaltningsrättens uttalande. Då kunde gemensamma nämnare i uttalanden hittas och det blev lättare att identifiera fram olika teman. Det framkom flera uttalanden om elevernas omständigheter, som kunde identifieras in i teman psykiskt mående i relation till skolmiljön, ansvarsroll, funktionsnedsättningar och otillräcklig skolform. Anledningen till att dessa teman var av relevans var att de genomsyrade alla domsluten och blev gemensamma nämnare. Genom att läsa igenom domsluten många gånger och färgkoda dem framkom de gemensamma nämnarna i de olika domsluten på ett tydligt sätt. Det gjorde de möjligt att se alla texterna i sin helhet tillsammans, som Kvale och Brinkmann (2014) menar är av betydelse.

5.7 Etiska överväganden

Forskning är en essentiell del för samhället och individens utveckling. För att genomgå en forskningsprocess krävs det att forskaren förhåller sig till etiska principer. Att förhålla sig till etiska principer i ens forskningsarbete handlar främst om att etablera normer mellan forskaren och undersökningsdeltagarna. Det ska vara en god fördelning mellan individskyddskravet och forskningskravet. Forskaren ska förhålla sig till informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Vid analysering av dokument tas inte dessa etiska principer i beaktning då kontakt inte etableras med informanterna såsom vid intervjuer (Vetenskapsrådet, 2002).

Eftersom studien grundar sig på analysering av dokument försvinner många av individskyddskraven för forskningsarbetet. Domslut är i de flesta fall allmänna handlingar vilka regleras i offentlighetsprincipen och innebär att alla i samhället har rätt att begära ut domar från domstolen. En del domar kan dock vara skyddade av sekretess och samhället har därför ingen rätt att begära ut sådana handlingar. För att få ut domar måste domstolen göra en sekretessprövning (Sveriges Domstolar). I kontakt med Norstedts juridik berättade de att domstolarna gör prövningar gentemot dem och därmed får de ingen sekretessbelagd information av domstolarna (Fernandez, personlig kommunikation, 10–11 mars, 2020).

Vid forskningsstudier kan det uppstå etiska dilemman där forskaren ställs inför konflikt mellan olika moraliska hänsynstaganden som går emot varandra i de givna situationerna. Det leder till moraliska konflikter som gör att forskaren bör ta ställning (Kalman & Lövgren, 2019). Att informera om samtycke och få ett samtycke av forskningsdeltagare är en grundprincip inom forskningsetiken (Nygren, 2019). Eftersom domar är en allmän handling går det delvis att diskutera vidare om personerna som medverkar i forskningsarbetet har en viss förståelse för att domar blir offentliga. Kalman och Lövgren (2019) menar att etiken hjälper forskaren att agera i frågor som förhåller sig till handlandets "rätt" kontra "fel". Det finns en medvetenhet över samtyckesproblematiken och att materialet av domarna kan vara ytterst känsliga. Det har dock varit av vikt att kunna förlita sig på att alla domslut för undersökningen har genomgått en sekretessprövning innan den publicerats på Norstedts juridik. Den information som givits har inte varit sekretessbelagd information vilket gör att det etiska övervägandet att använda domar som undersökningsmaterial blev mer legitimt.

6. Resultat och analys

Nedan presenteras resultatet av den analys som bygger på domstolsbesluten. De tre frågeställningarna som uppsatsen bygger på kommer att besvaras genom analysen. Fyra olika teman framträder i texten: *Psykiskt mående i relation till skolmiljön*, *Funktionsnedsättningar*, *Ansvarsroll* samt *Otillräcklig skolform*. Under respektive tema analyseras först fem avslag och sedan fem bifall. Det är dessa avslag och bifall som legat till grund för undersökningen. Under varje tema finns det också inslag av teorier som tidigare presenterats. Dessa är makt, postmodernt och kritiskt perspektiv på organisation samt den medicinska modellen. Det finns även med kopplingar till tidigare forskning.

6.1 Psykiskt mående i relation till skolmiljön

Vid analysen av domsluten var *psykisk ohälsa* ett genomsyrande ämne. Alla barnen uppvisade någon form av psykisk ohälsa i form av nedstämdhet, skolfrånvaro, social fobi samt utåtagerande beteende. Dåligt mående i relation till skolan är något som varit ett genomgående tema genom alla domslut som analyserats. Det tyder på att det är ett vanligt förekommande fenomen för skolelever som på olika sätt anser sig vara i behov av extra stöd. Det som var gemensamt för alla domslut är att alla blev nekade insats resursskola med behandling av socialnämnden. Även om alla barnen uppvisade vidare omfattning av psykisk ohälsa så skildes deras mående åt i den mening att vissa i sin överklagan från socialnämnden blev beviljade eller fick avslag av förvaltningsrätten

6.1.1 Avslag

Barnen som fick avslag var deras psykiska ohälsa främst kopplat till skolan och dess miljö. Barnen hade hög skolfrånvaro, var utåtagerande och hade stor social fobi för omgivningen. Skolfrånvaron kunde som lägst vara uppåt ett år, exempelvis hade ett barn missat skolan i ett och ett halvt läsår då hen inte hade en fungerande skolgång på grund av psykisk ohälsa. I en annan dom framkom det att barnet inte mårde tillräckligt bra för att kunna fungera i skolan alls. Barnet hade så pass omfattande social fobi att barnet exempelvis inte kunde ta sig till sina sjukvårdskontakter. Ett annat barn kände nedstämdhet som var direkt kopplat till skolan. I en av domarna framkom det att barnet kände en stor utsatthet i skolan samt hade stora kunskapsluckor från den tid som barnet varit borta från skolan. Alla barn som fick avslag hade på olika sätt varit i kontakt med BUP, antingen på grund av en diagnosutredning eller

för samtalsstöd. Den psykiska ohälsan har varit ett hinder i skolgången för alla barnen men det kommer till uttryck på olika sätt. Ett av de fem barnen var utåtagerande medan de andra fyra barnen visade mer nedstämdhet och oro. I domsluten framförs det inte tydligt att BUP inte varit en fungerande insats för barnen förutom vid ett av fallen. Det går att tolka texterna utifrån att alla barnen har en genomgående kontakt med BUP men har en fortsatt stor problematik i relation till den psykiska ohälsan. I citatet nedan illustreras hur barnens psykiska ohälsa kan framträda och vilka insatser som har varit aktuella men icke fungerande.

Av nämndens utredningar framgår att hen under en lång tid har mått dåligt psykiskt och att hens psykiska ohälsa har varit ett hinder i skolgången (...) hen har varit antagen i slutet av februari 2019 på heldygnsvård vid sjukhuset (...) Hen har genomgått en behandling vid barn- och ungdomspsykiatri i **** i nästan ett och ett halvt år. Behandlingen har inte fungerat och hens mående har försämrats (...) Hen orkar inte genomföra en skoldag och sedan genomgå behandling - Mål nr 18678-19

Förvaltningsrätten ansåg att den psykiska ohälsan som barnen uppvisade inte var i den omfattning som krävs för att bli beviljad resursskola med behandling. Citatet nedan illustrerar på vilket sätt förvaltningsrätten kan mena att den psykiska ohälsan inte är omfattande:

“Förvaltningsrätten ifrågasätter inte att hen har ett omfattande behov av hjälp och att det framstår som angeläget att de insatser som ges av olika aktörer samordnas (...) Det saknas i nuläget tillräckligt stöd för att hen är i behov av bistånd i form av resursskola för att uppnå en skälig levnadsnivå” - Mål nr 18266-19

Det är därför tydligt hur förvaltningsrätten gör skillnad på eleverna utifrån deras psykiska mående och den stora omfattning psykisk ohälsa det ska krävas för att få ett bifall. Förvaltningsrätten ansåg att barnens psykiska ohälsa kunde täckas upp av andra aktörer som BUP. Barnet ansågs därför inte vara i behov av resursskola med behandling. Det var hög skolfrånvaro på alla barnen i domsluten. Skolfrånvaro var en av de dominerande delarna som fick komma i uttryck för deras psykiska ohälsa. Ek et al. (2017) visar på att elevers höga skolfrånvaro är oftast i kombination till att barnen inte mår bra. På grund av skolfrånvaron och dåligt mående blev det därför avsevärt för barnen och vårdnadshavarna att söka resursskola med behandling, främst för att kunna kombinera skola och behandling på en och

samma plats. Dock bedömde förvaltningsrätten att barnen inte skulle bli beviljade sådana insatser. Även om alla barn i domsluten visade rådande psykisk ohälsa så skildes de isär av förvaltningsrätten. Det handlar om att vissa barns psykiska ohälsa ansågs mycket mer omfattande än andras.

I möten mellan olika barn skiljer sig även deras makt från varandra, det handlar främst om att barnens makt får komma till uttryck på olika sätt i domarna. Diskurserna tillåter nämligen vissa forum att ta mer plats i samhället. Här blir det tydligt att förvaltningsrätten sätter någon slags skala av mycket omfattande kontra mindre omfattande psykisk ohälsa. Michel Foucaults definition av makt innebär att det finns rådande diskurser i samhället som leder till att vissa individers makt får komma till uttryck mer som gör att vissa individer få sin vilja igenom. Foucault menar att alla omfamnas av makten och att den integreras i olika sociala aspekter (Giddens & Sutton, 2017; Börjesson & Rehn, 2009). Det gick att utläsa av domarna att alla barnen hade någon form av psykisk ohälsa. Det går att förklara att förvaltningsrätten ändå dömde ett avslag på barnen främst med anledning att barnen inte hade så pass stor problematik kring sin psykiska ohälsa. Fyra av barnen uppvisade exempelvis inte utåtagerande beteende och kring barnet som hade utåtagerande beteende ansåg förvaltningsrätten att andra insatser kunde väga upp. Utifrån dessa omständigheter ansåg därför förvaltningsrätten att barnen inte behövde resursskola med behandling. Det blir därför tydligt att förvaltningsrätten i den kontexten kan få sin vilja igenom och har makt, då de är beslutstagarna.

Foucault pratar om nätverksmakt som innebär att samhället är uppbyggt kring att vissa organisationer har makt över den enskilde medborgaren (Giddens & Sutton, 2017; Börjesson & Rehn, 2009). Makten omfamnas i de olika sociala interaktionerna (Börjesson & Rehn, 2009) och det går därför att prata om att förvaltningsrätten som organisation har den väsentliga makten inom rättsväsendet. Utifrån Foucaults definition av nätverksmakt går det att se att beslutet som förvaltningsrätten tar inte alltid beror på den enskilde domarens åsikter och vilja utan handlar mer om att rättsväsendet i Sverige har givits makt och legitimitet. Det kan tolkas som att samhället litar på att rättsväsendet dömer rättvist och har kunskap inom sitt område.

En intressant aspekt kring temat psykisk ohälsa är barnets kön. Johansson (2015) beskriver att den kritiska och postmoderna teorin anser att det intersektionella perspektivet är en central

del. Det handlar därför om att ta hänsyn till faktorer såsom kön då det påverkar individens maktposition. Det intersektionella perspektivet kan hjälpa en att analysera hur makt formas inom de sociala relationerna. Bland barnen som fick avslag var majoriteten killar. Det går att se det som att majoriteten av killarna mår dåligt men eftersom fördelningen av tjejer och killar var relativt jämn går det därför inte att göra ett sådant uttalande. Det blir dock en aspekt att ta med i analysen främst för att lyfta fram det intersektionella perspektivet och ha i åtanke att det går att se fler killar i domsluten.

6.1.2 Bifall

Barnens psykiska ohälsa hade mer dominerande faktorer som gjorde att barnen blev beviljade såsom utåtagerande beteende. Det var tydligare hos barnen som fick bifall att deras psykiska ohälsa var mer omfattande för att bli beviljade. Alla barnen som fick bifall var isolerade på grund av deras psykiska mående som påverkade deras skolgång. De fick alternativa lösningar såsom hemundervisning och andra skolformer. Isoleringen kunde även komma i uttryck på andra sätt genom att ett av barnen fick äta i matsalen ensam och ett annat barn hade inte varit i skolan på ett och ett halvt år. Alla barnen som fick bifall hade en icke-fungerande skolgång på grund av sitt psykiska mående och det framfördes påtagligt i domsluten. Vid alla domarna framkommer det att barnen har utåtagerande beteende och kom i uttryck på olika sätt genom självskadebeteende, konflikter med personal och andra skolkamrater, samt uppvisande av ett kriminellt beteende i form av att en elev bland annat satte eld på skolans lokaler. Deras utåtagerande beteende var så pass problematiskt att barnen inte kunde skapa ett socialt sammanhang i skolan. Dessa faktorer ihop påverkade barnens vardag och skolgång på ett så pass allvarligt sätt att förvaltningsrätten bedömde att deras skolform inte räckte till för en skälig levnadsnivå. Citatet nedan illustrerar hur barnen som fick bifall i domsluten hade en mer omfattande psykosocial problematik i form av utagerande beteende, samt isolering till skillnad får barnen som fick avslag av förvaltningsrätten.

“Hen har sedan terminsstart 2013 inte fungerat i skolan. Hen har haft ett utåtagerande beteende och hen har även avvikit från skolan samt låtit bli att gå till skolan. (...). Detta har lett till att hen är hemma från skolan och ska få hemundervisning under den akuta situationen. (...). Hens mående har försämrats drastiskt över tid och hens negativa beteende har accelererat.” - Mål nr 20020–13

I det här läget handlar det främst om att barnens röst och makt får olika utgångspunkter för om de får rätt till särskilt stöd i form av resursskola med behandling. Foucault menar att i den sociala interaktionen kommer individerna uppvisa olika former av makt, men att alla besitter någon form av makt (Giddens & Sutton, 2017). Det framkommer explicit att barnen som fick bifall hade ett mycket omfattande och utåtagerande beteende som fick vuxna att bli uppmärksammade och oroliga. Kopplat till Foucault blir en tolkning att vissa barn visar upp beteenden som ger dem mer makt än andra barn genom omfattande och utåtagerande beteende. Beroende på hur barnens problematik uppfattas av förvaltningsrätten, kommer därmed hjälpen de får variera då vissa faktorer dominerar mer. Förvaltningsrätten urskilde på de olika formerna av psykisk ohälsa och den omfattning de innebar för att barnet skulle bli beviljat resursskola med behandling. Förvaltningsrätten har både makten och handlingsutrymmet att kunna bestämma hur omfattande den psykiska ohälsan bör vara för att ett barn ska bli beviljat insats. Johansson (2015) skriver att det kritiska och postmoderna perspektivet på organisationen menar att det finns en maktbalans mellan en stor organisation och den enskilde individen. Även handlingsutrymmet kan organisationer använda i gott och ont syfte. Det går inte att tolka huruvida förvaltningsrätten har en agenda i sina bedömningar, men bedömningarna påverkar individerna både positivt och negativt. Oavsett så har förvaltningsrätten handlingsutrymmet att kunna ingripa kring individers livsvillkor. Foucault såg makt som något nödvändigt existerande i alla former av sociala sammanhang och som blir ett medel för att få sin vilja igenom. Samtidigt som makten kan variera i de olika kontexterna kommer makten råda olika (Giddens & Sutton, 2017; Börjesson & Rehn, 2009). I denna kontext har därför förvaltningsrätten makt att få sin vilja igenom.

I ett intersektionellt perspektiv sett utifrån det kritiska och postmoderna perspektivet (Johansson, 2015) med faktorn kön blir det avsevärt att poängtera att killarna var dominerande, då det var fyra killar och en tjej, samt att alla barnen i bifallen hade ett utåtagerande beteende. Det går inte att uttala sig vidare kring ifall det finns ett samband mellan barnets kön och det beslut som barnet fick, men det är intressant att lyfta det faktum att det var fler killar som fick bifall och ifall det hade något med deras utåtagerande beteende att göra.

6.2 Funktionsnedsättningar

I domsluten var det vanligare att barn som hade en funktionsnedsättning fick bifall. Bland barnen som fick avslag förekom det att två av fem stycken barn hade diagnoser i form av funktionsnedsättningar. Ett omdebatterat ämne är ifall diagnoser hjälper eller stigmatiserar att barn får rätt stöd och insatser (Nilholm et al. 2013).

6.2.1 Avslag

I förvaltningsrättens beslut till avslag för resursskola med behandling går det att utläsa att barnen i många fall inte hade någon diagnos. Dock var det två barn som hade funktionsnedsättningar men förvaltningsrätten menade på att deras behov tillgodosågs på andra sätt, som exempelvis via lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Samt att deras funktionsnedsättning inte var så pass omfattande att andra insatser än resursskola med behandling skulle ge barnet en skälig levnadsnivå. I flera av domarna står det att barnet har erbjudits annat stöd som exempelvis familjebehandling, men tackat nej. Barnen som inte hade diagnos hade andra kompletterande insatser i form av samtalsstöd på BUP. Alla barnen hade en stor problematik i skolan, blev erbjudna stöd via BUP eller redan hade samtalskontakt med BUP, samt fick avslag. Citatet nedan visar på hur ett barn upplevde en betydande problematik i skolan och inte hade någon diagnos.

“Hen har stora problem i skolan och lång erfarenhet av utsatthet i skolmiljön (...) Hen har problem med sociala koder i större gruppssammanhang och det brukar ställa till det för hen. Hen har stora kunskapsluckor (...) Hen har utretts av barn och ungdomspsykiatri och uppfyller inte kriterierna för någon diagnos. Hen har erbjudits samtalsstöd av barn- och ungdomspsykiatri.” - Mål nr 14592–16

Den medicinska modellen är rådande i samhället och är av betydelse för att ge rätt resurser för elever i behov av särskilt stöd. Lindqvist (2012) beskriver att den medicinska modellen försätter människor i beroendeställning till samhället genom att de ofta behöver passa in i mallen för att kunna få stöd och hjälp av sjukvården. Deras röst är inte lika betydande som rösten från sjukvården. De barn som fick avslag hade i den meningen problematik som krävde en del resurser och extra stöd. Det barnen förlorade på var bristen på underlag från sjukvården eller fastställda funktionsnedsättningar, barnen hade inga diagnoser eller så pass omfattande problematik att sjukvården kunde stärka deras behov. Utifrån den medicinska

modellen går det att tolka att förvaltningsrättens beslut att bevilja eller ge avslag till resursskola med behandling grundar sig delvis på om barnen har funktionsnedsättningar eller inte. Ett mönster som går att utläsa i flera av domarna var att barnens problematik låg på deras psykiska ohälsa snarare än funktionsnedsättningar och fick då avslag. Som vid temat psykisk ohälsa framförs det att känslor och beteenden i vissa fall inte är grundande för att bevilja resursskola med behandling. Det krävs mer omfattande känslö- och beteendeproblematik som också bör vara tydligt dokumenterad och fastställd för att kunna bli beviljad och det var något som barnen med avslag inte uppvisade.

Utifrån den medicinska modellen hade två av barnen diagnoser som hade kunnat vara av betydelse för att få bifall. Det går dock att förklara att barnen som hade diagnoser fick avslag utifrån maktperspektivet då det handlar om att barnens röst väger olika tungt av förvaltningsrätten. Giddens och Sutton (2017) menar att makt är ett sätt att få sin vilja igenom samt ett bra verktyg i vissa situationer främst då barnens makt varierar. Barnen som fick avslag hade omfattande behov av hjälp, men inte tillräckligt för att barnen skulle tillförsäkras en skälig levnadsnivå via resursskola med behandling. Förvaltningsrätten bedömde att det räckte med andra insatser i form av familjebehandling och samtalsstöd via BUP. Johansson (2015) beskriver att det postmoderna och kritiska perspektivet på organisationen kan hjälpa till att visa olika maktpositioner i en process och vem som missgynnas och gynnas av ett beslut. Det blir då av vikt att analysera vilka rättigheter den enskilda eleven har och vilka röster det är som får höras i domsluten. Denna teori kan frambringa det faktum att barnet är parten som missgynnas i rättsprocessen och att barnet och dess vårdnadshavare inte har någon reell makt över sin situation.

6.2.2 Bifall

En trend som kunnat utläsas av de domar som analyserats från förvaltningsrätten är att det varit en fördel för en elev som fått bifall att ha en eller flera diagnoser. I domarna går det att utläsa att diagnoser blir ett argument till varför eleven blir beviljad resursskola med behandling. I fyra av fem bifall hade barnen en diagnos vilket beskrivs i domsluten vara anledningen till de svårigheter barnen hade. I ett av domsluten uppmärksammade förvaltningsrätten att socialnämnden inte tagit med barnets diagnos i deras bedömning. Det står explicit i domsluten att barnen hade speciella behov utifrån sin diagnos som gjorde det avsevärt för att barnen skulle få hjälp. I ett av fallen menade socialnämnden att barnet inte var i behov av hjälp på grund av sin diagnos, då problematiken inte ansågs vara omfattande. Här

motsätter sig dock förvaltningsrätten socialnämndens bedömning. Det blir påtagligt att vid fyra av fem bifall lägger förvaltningsrätten tyngd på barnets diagnoser. De menar att diagnoserna är ett hinder i deras liv, som gör det svårt för barnen att kunna gå i deras ordinarie skola. En tolkning är att förvaltningsrätten anser att en diagnos stärker en elevs rätt till särskilt stöd, som resursskola med behandling är. I studien utförd av Nilholm et al. (2013) påvisas att diagnoser spelar roll för barns rätt till särskilt stöd, som stämmer överens med resultatet i denna studie. Citatet nedan illustrerar hur förvaltningsrätten har tagit hänsyn till diagnoser som är ett hinder för barnens skolgång.

“I målet är det ostridigt att hen har psykiska funktionshinder som medför att hen har speciella behov med avseende på undervisning och skolmiljö (...) Hen har flera diagnoser, vilket nämnden inte har noterat i sitt beslut. (...) Hen har svårt att överföra kunskap från en specifik träningsituation hos BUP till den faktiska vardagen. Hen behöver få träning på plats i skolan.” - Mål nr 22854–15

Att en diagnos används som argument för att få ett bifall påvisar det starka fäste den medicinska modellen har i det rådande samhället. Som tidigare nämnts skriver Lindqvist (2012) att den medicinska modellen avgör vad som anses som normalt respektive avvikande. Sandén (2000) förklarar att elever som kategoriseras utifrån behov av särskilt stöd beror på de dominerande normerna för vad avvikelser och normalitet innebär i samhället. En tolkning är att förvaltningsrätten vid bedömning avgör ifall en elev anses vara “tillräckligt avvikande” genom att ha en diagnos för att få rätt till resursskola med behandling. Utifrån förvaltningsrättens bedömningar och tyngd på barnets diagnoser går det att förklara att den medicinska modellen bedöms som dominerande.

Utifrån Foucaults maktperspektiv går det att se att olika diskurser är centrala beroende på den kontext de befinner sig i (Giddens & Sutton, 2017). Att förvaltningsrätten inte ifrågasätter de medicinska uttalandena i olika överklaganden visar på hur olika diskurser får effekt och makt inom sitt område. Det blir explicit att förvaltningsrätten inte ifrågasätter den medicinska expertisen, eftersom den medicinska diskursen i samhället har, som Foucault menar, stor legitimitet utifrån sin kunskap (Ibid). Det blir därför svårt för andra institutioner i samhället att ifrågasätta ett område de inte har kunskap kring. Det blir påtagligt att förvaltningsrätten inte har makt inom det området och ifrågasätter inte heller att barnets diagnoser är så pass omfattande att de behöver hjälp. Förvaltningsrätten bedömer följaktligen i enlighet med den

medicinska diskursen. Lindqvist (2012) menar att den medicinska modellen förutsätter att människor som ska ha insatser från samhället ska ha medicinskt underlag på sin problematik, en sådan form kan vara exempelvis diagnoser. Utifrån den medicinska modellen går det därför att se att förvaltningsrätten kan ha bedömt ett bifall för barnen främst utifrån det medicinska underlaget. Fyra av fem barn hade någon form av diagnos som stärktes med medicinskt expertutlåtande, som kan ha varit för barnens fördel.

6.3 Ansvarsroll

Ett av de teman som kunde identifieras i domsluten var konflikten mellan de olika huvudmännens ansvarsroller. Förvaltningsrätten diskuterar om huvudmannens ansvar för att tillgodose barnet en skälig levnadsnivå ligger på socialnämnden eller utbildningsförvaltningen, då de olika huvudmännen försköt ansvaret på varandra.

6.3.1 Avslag

I domsluten med avslag har det i många fall varit en diskussion kring vems ansvar det är att se till att eleven får det extra stöd som hen har rätt till. I besluten har det varit möjligt att se att både socialnämnden samt förvaltningsrätten har hänvisat ansvaret för barnets skolgång till utbildningsförvaltningen, då det inte alltid framkommit att skolan uttömt alla sina resurser för att hjälpa eleven. Förvaltningsrätten har i domsluten tryckt på att skolan inte använt alla sina medel för att hjälpa barnet. Samt att förvaltningsrätten hänvisat till att barnen kan uppfylla sina behov genom andra insatser från socialtjänsten än resursskola med behandling, exempelvis familjebehandling i kombination med den ordinarie skolformen.

Förvaltningsrätten menar även i domsluten att barnen har olika sjukvårdskontakter som BUP, som kan bidra till en skälig levnadsnivå för barnet. För att barnen ska få avslag krävs det att andra aktörer kan tillgodose barnets rätt till skälig levnadsnivå. Det förvaltningsrätten främst poängterar är att utbildningsförvaltningen har det främsta ansvaret när det kommer till barnens skolgång. När skolan inte kunnat uppvisa på vilket sätt de uttömt resurserna, menar förvaltningsrätten att resurserna inte är uttömda och att barnets situation ligger på huvudmannens ansvar, dvs skolan som citatet nedan illustrerar.

“Förvaltningsrätten anser att det framgår av utredningen att hen har ett behov av insatser för att klara av skolarbetet och på sikt uppnå kunskapskraven. Enligt förvaltningsrättens mening har det dock inte visats att hens behov av hjälp och stöd inte kan tillgodoses inom ramen för

den ordinarie skolans verksamhet (...) Hens behov bör istället kunnat tillgodoses på annat sätt än genom resursskola tex genom den av nämndens förslagen familjebehandling.” - Mål nr 15619–15

Det postmoderna och kritiska perspektivet på organisationen menar att samverkansstrukturer mellan olika organisationer inte alltid fungerar bra eller är till nytta för den enskilde samhällsmedborgaren (Johansson, 2015). I domsluten finns det problem i samverkan mellan olika samhälleliga organ. Ek et al. (2017) skriver att samverkan kan medföra en problematik då det är svårt med ansvarsfördelningen mellan olika aktörer och vem som ska göra vad. Enligt domarna med avslag framfördes det av förvaltningsrätten att de olika aktörerna haft samarbetsproblem. Det syns i alla avslag att både skolan och socialtjänsten vill frånsäga sig ansvaret för elevens rätt till särskilt stöd och kontinuerligt lägger över ansvaret på varandra. Johansson (2015) menar i det kritiska och postmoderna perspektivet att många organisationer tar beslut i linje med sitt egenintresse snarare än att ta beslut som gynnar den enskilde medborgaren. En tolkning är att egenintresset skulle kunna vara en anledning till att det uppstår samverkansproblem mellan skolan, socialtjänsten och andra aktörer. Om alla organisationer tar beslut som gynnar dem själva blir det svårt för organisationer att kunna samarbeta med varandra.

Det är svårt att veta hur situationen ska hanteras bland aktörerna när socialtjänsten och förvaltningsrätten anser att skolan inte tar det ansvar som de borde samtidigt som skolan upplever att de uttömt alla sina resurser. Enligt Foucault kan makt begränsa, förtrycka, eller möjliggöra för individer (Börjesson & Rehn, 2009). Förvaltningsrätten kan både begränsa och möjliggöra för individer att få stöd, för oavsett vad skolan anser får förvaltningsrätten rätt i sakfrågan. Det blir därmed skolans yttersta ansvar att se till att barnet får rätt stöd. Ek et al. (2017) menar att skolområdet inte är något som socialtjänsten eller hälso- och sjukvården ska medverka i, något som kopplar tillbaka till att förvaltningsrätten hänvisar ansvaret till skolan.

Lindqvist, (2012) beskriver den medicinska modellen som dominerande i samhället. Det påverkar vilken tyngd läkares expertutlåtanden får i enskilda ärenden och öppnar upp för vilken rätt till insats barnen får eller inte. Ek et al. (2017) beskriver BUP som en dominerande aktör i samhället utifrån den medicinska modellen som har ett stort inflytande på vilka insatser barnet blir beviljat. Det finns en hierarki bland de olika aktörerna i samverkan där BUP har mest makt och inflytande främst utifrån sin medicinska roll i samhället. Många

gångar kan denna samverkansproblematik som syns i domsluten leda till att barnen faller mellan stolarna då aktörerna har olika inflytande i barnens liv.

6.3.2 Bifall

I domarna med bifall menar förvaltningsrätten att socialtjänsten bedömt fel och glömt att ta i beaktning viktiga omständigheter kring barnet. I en av domarna hade socialnämnden missat att ett barn hade flera diagnoser. I ett annat domslut menade förvaltningsrätten exempelvis att socialnämnden hänvisade till en behandling på BUP som inte visade sig vara adekvat och att socialnämnden bör ha sett barnets omständigheter. I alla domslut var socialnämndens uttalande att barnens omfattande problematik låg på skolans ansvar. Förvaltningsrätten kritiserade socialnämndens uttalande och menade att socialnämnden skulle se barnens sociala omständigheter som omfattande och att det därför inte låg på skolans ansvar. Socialnämnden ska ha erbjudit familjebehandling till ett av barnen, men inte dokumenterat på vilket sätt den insatsen ska ha varit till hjälp för barnet. Hos ett annat barn ska socialnämnden inte erbjudit annan insats för att stödja upp barnets omfattande svårigheter. Det här ledde till att förvaltningsrätten bedömde att socialnämnden inte har rätt att ge ett avslag. Det går därför att poängtera utifrån domsluten att socialnämnden inte utrett barnens behov ordentligt. Dock går det att se att socialnämnden lagt tyngd på olika saker gällande deras bedömning utifrån barnen. Det som blir en gemensam nämnare för barnen är att socialnämndens bedömning brast kring barnets behov. Förvaltningsrätten ifrågasatte därför socialnämndens bedömning och menade att barnen hade så pass omfattande psykosociala problem som föll på socialnämndens ansvar, som citatet nedan illustrerar.

“Såvitt framkommit av målet har nämnden erbjudit familjen stöd genom familjebehandling. Förvaltningsrätten konstaterar dock att det saknas utredning som närmare klagör vilka behov hen får tillgodosedda genom utbildningsförvaltningens försorg. Nämnden förefaller inte ha utrett om utbildningsförvaltningen har de resurser som krävs för att hen ska kunna erbjudas en skolmiljö som är anpassat efter hens speciella behov (...) Nämnden har avslagit hens ansökan enbart på den grund att det är utbildningsförvaltningen som ansvarar för att tillgodose hens behov av en anpassad skolgång.” - Mål nr 15910–15

I domsluten har förvaltningsrätten bedömt annorlunda än socialnämnden. En anledning till att socialnämnden kan ha bedömt annorlunda kan förklaras utifrån det kritiska och postmoderna perspektivet på organisation. Här är det möjligt att förstå socialnämndens agerande som att

socialnämnden använder sitt handlingsutrymme genom att handla enligt sitt eget intresse (Johansson, 2015). Att hänvisa ansvaret till skolan gör att socialnämnden inte behöver köpa in insatsen till eleven och det kan leda till insparade pengar. I Östberg (2017) står det att resursskola med behandling är en dyr insats som behöver köpas in av socialtjänsten. Att spara in pengar kan därför enligt Johansson (2015) ha att göra med de nyliberala strömningar som kommit att genomsyra svensk politik alltmer där det handlar om vinstintresse och egenintresse framför samhällsmedborgares bästa.

I många av domsluten där barnen fick bifall handlar det om att förvaltningsrätten ansåg att socialnämndens bedömning varit felaktig, samt att de missat betydelsefulla detaljer runt barnets miljö. Socialnämnden ansvarar för att ge barn med psykosocial problematik en skälig levnadsnivå. I domarna där barnen fick bifall faller därför inte ansvaret på skolans huvudman utan på socialnämnden. Det blir påtagligt att förvaltningsrätten har utrymmet att utöva makt över socialnämnden och ändra deras beslut. Det finns en röd tråd i domsluten där förvaltningsrätten innehar makten och kunskapen att definiera vem som har gjort rätt respektive fel, samt tillrättavisa de olika aktörerna. Giddens och Sutton (2017) skriver att olika diskurser är rådande och dominerande inom olika områden i samhället. Kopplat till domsluten blir det inom rättsväsendet domarna som har makten att bestämma och därför anses ha kunskap i den kontexten. Eftersom Börjesson och Rehn (2009) menar att makt och kunskap går hand i hand och stärker varandra, stärks domarnas makt i förhållande till deras kunskap.

6.4 Otillräcklig skolform

Vid alla domslut visade domarna på att barnen inte upplevde en tillräcklig skolform. Skolorna hade i alla barnens domar på ett eller annat sätt inte kunnat väga upp deras problematik och svårigheter i skolan. Skolan hänvisade i första hand till andra huvudmän och menade att ansvaret numera inte låg på dem främst med anledning av att skolan har uttömt sina resurser.

6.4.1 Avslag

I avslagen som analyserades hänvisade skolan till en annan huvudman. Alla barnen upplevde mer eller mindre att skolan inte gjorde tillräckligt för att stötta upp dem i deras svårigheter. Förvaltningsrätten kritiserade dock skolornas uttalande och ansåg att skolan inte uttömt sina

resurser i den grad som krävdes för att stötta upp barnen. Det framkommer på olika sätt i avslagen hur skolan har arbetat för att uttömma resurserna som de påstår sig ha gjort. Ett av barnen fick undervisning av en specialpedagog två tillfällen en timme i veckan. Ett annat barn hade svårt med sociala koder där föräldrarna var tvungna att byta skola på barnet flertalet gånger. Skolan intygade i rättegången att barnet behövde kontinuerligt stöd för sina sociala behov och hitta ro i sina studier. Ett tredje barn hade fått insatser av skolan i flera år som var otillräckliga då barnet hade en fortsatt skolproblematik. Ett fjärde barn hade fått olika former av insatser i form av mindre grupp, kortare skoldagar och förkortade skolämnen. Det går att se att barnen som fick avslag hade en sak gemensamt, att skolan påpekade att de uttömt resurserna. Skolorna hade inte förklarat hur de uttömt alla sina resurser, förvaltningsrätten tillrättavisade därför skolorna och menade på att de måste göra mer för barnen. Det går att se i domsluten att skolorna anser att de gjort en del, men precis som förvaltningsrätten ifrågasätter är inte en viss insats från skolan nödvändigtvis samma sak som att alla resurser är uttömda vilket citatet nedan illustrerar.

”Förvaltningsrätten anser att det framgår av utredningen att hen har ett behov av insatser för att klara av skolarbetet och på sikt uppnå kunskapskraven. Enligt förvaltningsrättens mening har det dock inte visats att hens behov av hjälp och stöd kan tillgodoses inom ramen för den ordinarie skolverksamheten.”- Mål nr 15619–15

Johansson (2015) beskriver utifrån den kritiska och postmoderna teorin att organisationerna agerar utifrån sitt egenintresse och med det inte tänker på de allmännas bästa. I dessa domar blir organisationen skolan och de allmänna blir barnen. Författaren menar att medborgarna har få eller i vissa lägen inga rättigheter alls att påverka organisationen och individen kommer då ha svårt att begära ut ansvar vid orättvisor.

Vad gäller barnen som fick avslag blir det här påtagligt. Barnen blir runt skickade mellan olika organisationer för att få rätt hjälp och insatser. Skolan och socialnämnden menar på att ansvaret inte ligger hos dem, det blir markant att barnen som fick avslag har svårare att begära ut ansvar vid orättvisor. Även om förvaltningsrätten bedömt att ansvaret ligger på skolan är barnets och föräldrarnas önskan att få resursskola med behandling. Ansvaret blir därför möjligtvis enligt barnet och föräldrarna felriktat. Barnet och dess vårdnadshavare har överklagat ett beslut från socialnämnden och inte skolan. Det går därför att vidare diskutera

om det är svårt för barnen och föräldrarna att begära ut ansvar vid orättvisor då de inte har mycket att säga till om.

6.4.2 Bifall

I alla bifall har skolan poängterat att de gjort allt som står i deras makt för att hjälpa eleverna, men att den hjälpen inte har räckt till. Skolans otillräcklighet används som ett argument för att eleven ska få tillgång till resursskola med behandling. I flera bifall beskrivs det att skolan inte vet vad de mer ska göra för att hjälpa barnet med dess skolgång än det som redan gjorts. Det är även flera olika aktörer som instämmer, exempelvis intygar BUP i flera av domar att barnet behöver resursskola med behandling. Ek et al. (2017) skriver att vissa aktörer har en starkare ställning än andra och att BUP har en stark legitimitet och position i samhället jämfört med exempelvis skolan. I flera av bifallen är det alltså till barnets fördel att BUP uttalar sig om barnets behov. Vissa av barnen fick exempelvis enskild undervisning på ett bibliotek eller hemma vilket bedömdes som en otillräcklig skolform. Eftersom barnen i domsluten hade så pass omfattande utåtagerande beteende blev det ett stort hinder för barnens skolgång. Skolan menade att de varken hade resurserna eller förmågan att möta upp barnen i deras behov. Barnen var nämligen för det mesta inte i skolan och var barnen i skolan krävde barnen mer tillsyn än andra elever. Det framkom till exempel i en av domarna att skolan saknade personaltäthet och därför inte kunde uppfylla barnets behov. I alla fem bifall framkom det att barnen var i behov av ett mer individuellt fokuserat stöd som inte fanns tillgängligt i barnens nuvarande skola. De barn som fick bifall hade gemensamt att skolans otillräcklighet beskrivs mer detaljerat än i avslagen samt att skolan inte kunde täcka upp elevens behov. Citatet nedan illustrerar att skolan beskrev att de inte klarade av att ta hand om elevens behov och att barnet skulle behöva resursskola med behandling för att få en god skolgång.

“Skolan i stadsdelen har gjort allt för att möta hens behov i undervisning och utveckling. De vill att hen ska komma till en skola som Magelungen, där behandlingspersonal och speciallärare jobbar tillsammans med barnen i små grupper och har kompetens kring den problematik som hen har.” - Mål nr 20020–

Den kritiska och postmoderna teorin menar på att organisationens ändamål är att kunna förändra, bibehålla samt bedöma människor. Teorin menar att det finns asymmetriska maktrelationer i möten med människor där organisationerna får mer legitimitet i samhället. Teorin syftar till att analysera sådana maktspekter (Johnsson, 2015). När skolan bedömer att de har uttömt sina resurser sätter de avstamp i barnets liv och det blir synligt att skolan som organisation har legitimitet inom sitt område. Skolorna kommer därför ha makt att kunna förändra och bibehålla faktorer i barnets liv och har ett handlingsutrymme som kan vara livsavgörande för barnet. Det går att utläsa att förvaltningsrätten till viss del håller med skolorna om att deras skolform inte är tillräcklig för barnen. Förvaltningsrätten kan därmed ge skolorna bekräftelse och legitimitet. Med skolans handlingsutrymme har de makten att kunna hänvisa eleverna till andra aktörer. Å andra sidan går det också att se utifrån det kritiska och postmoderna perspektivet att skolan som organisation påverkas av de rådande nyliberala diskurserna som kommit att prägla det svenska samhället alltmer. Organisationerna kan i den meningen agera utifrån egenintresse för att gynna sin verksamhet (Johansson, 2015). Utifrån teorin går det att fråga sig ifall skolan har ett egenintresse att inte använda resurserna fördelaktigt för det enskilda barnet, genom att exempelvis lägga resurser på mer personaltäthet. Genom ett eget intresse kan barnet påverkas på ett negativt sätt.

7. Avslutande diskussion

Den första frågeställningen behandlade vilka grunder förvaltningsrätten bedömer elevens rätt till resursskola med behandling. Resultatet visar att förvaltningsrätten la stor vikt på olika faktorer och ett kriterium var att barnen skulle ha så pass omfattande problematik att det utgör ett problem utanför skolans verksamheter. Vad gäller barnen som fick avslag, som den andra frågeställningen behandlar, har deras problem inte varit i den omfattningen att förvaltningsrätten ansåg att de inte kunde leva ett skäligt liv utan resursskola med behandling. Det handlade om att barnets problematik kunde vägas upp av andra aktörer och insatser. Den tredje frågeställningen behandlade vilka mönster som kunde utläsas i domstolsbesluten. Det gick att utläsa tydliga gemensamma mönster för alla barnen då alla visade på en problematik som tog sig uttryck på olika sätt. Mönstren har beskrivits genom de diverse teman i resultatet och analysen, men också genom mönster i vilka elever som blir beviljade och vilka som får avslag.

Den forskning som presenterats under studiens gång har visat sig överensstämma med många delar av resultatet och analysen som framkommit i studien. Det som framkommit i resultatet är att vissa faktorer blir övervägande för barnens rätt, så som att ha en diagnos och att aktörer som BUP ställt sig bakom barnets och föräldrarnas uppfattning, samt att ha ett utåtagerande beteende. Nilholm et al. (2013) skriver om hur den medicinska modellen länge haft betydelse för det svenska skolsystemet. Faktumet att flera av barnen inte hade diagnoser kunde försvaga deras rätt till särskilt stöd medan barn med en diagnos genast fick en starkare rätt. Både lärare och rektorer samt specialpedagoger anser att diagnoser och funktionsnedsättningar spelar roll för det stöd barn kan få. Nilholm et al. (2007) menar på att den främsta förklaringen till barns skolvårigheter grundar sig i det medicinsk-psykologiska synsätt, det handlar om att hitta diagnoser och sedan kategorisera eleverna i olika fack. Dessa kategoriseringar skapar förförståelsen för vad som är normalt och avvikande (Nilholm et al. 2007; Persson, 2019). Normalitet och avvikande är konstruerade begrepp utifrån vår samtid och begreppen är förändringsbara. Barns svårigheter framkommer i vissa lägen främst först i skolans verksamheter. Det handlar dock inte om att barnen själva har problem utan snarare om hur skolan är utformad för att hjälpa barnen (Tideman et al. 2004). I skolinspektionens (2018) årliga rapport framkommer det skillnader i skolkvalitet på grund av det decentraliserade skolsystemet. Ett av de större problemen skolorna har är att ge elever i behov rätt till särskilt stöd och som genomgående återkommer som ett problem i skolinspektionens granskning. En av anledningarna till att vi valde att studera kring det här fenomen är för att det inte är ovanligt att elever är i behov av särskilt stöd men att de inte alltid får rätt tillgångar. Det är intressant att se att den medicinska modellen har en så pass betydande roll och blir ett sätt för lärare och andra verksamma att förstå hur de kan hjälpa barnet. Det visar även på att människan kräver tydliga ramar där avvikande och normalitet blir ett tillvägagångssätt att ta sig an olika svårigheter som finns i samhället. Det kan vara ett verktyg men det kan också bli ett sätt för lärare att förbise de elever som inte passar in i olika mallar.

Å andra sidan har det visat sig att elevers höga skolfrånvaro ligger på skolans bristande kompetens för att möta barnens olika behov. Enligt Lebeer et al. (2010) behöver lärare mer kompetens kring att möta barn som har olika behov då lärarna ofta brister i det. Nilholm et al (2007) ställer sig kritiska till hur skolorna hanterar barnens olika behov. Som Sansour och Bernhard (2018) påpekar är inkluderingsbegreppet något det svenska skolsystemet behöver

arbete med. Utifrån tidigare forskning finns det mångsidig kritik mot skolornas arbete där en utmaning är att bli mer inkluderande för att främja barns olika förutsättningar. Då även resultatet visat på att lärares kompetens brister går det att se problemet i ett makroperspektiv. Skolornas otillräcklighet i att möta elevers behov är ett samhällsproblem som enbart kan motarbetas av politiker. Förändringar kan därför bli svårt att genomföra då det är många aktörer inblandade som har olika tillvägagångssätt att göra sitt arbete på. Det kan därför vara svårt för skolorna enskilt att främja barnens behov när det är frågor om resurser. I slutet av skedet handlar det om vad Sveriges välfärd prioriterar och vilka normer som är rådande i samhället.

Elever i behov av särskilt stöd har i de flesta fallen mångtydig problematik. Den insats som kommer fungera för barnen kommer därför variera (Sandén, 2000). Lebeer et al. (2010) poängterar att kategorisering av barn skapar svårigheter för barn som har mångtydig problematik, främst då de inte tillhör till en specifik kategori och lättare hamnar mellan stolarna. Vi kunde se i domsluten att barnen har en del mångtydig problematik och att många av de barnen hamnade mellan stolarna innan förvaltningsrätten gav sitt uttalande. Alla barnen hade en långvarig skolproblematik delvis på grund av hög skolfrånvaro som visade sig främst i form av psykisk ohälsa. På grund av att barnen har mångtydig problematik är det svårt för de inblandade aktörerna att ibland veta vem som ansvarar över vad. Ek et al. (2017) beskriver att samverkan mellan olika aktörer och ansvarsfördelning vanligtvis brister, då det är svårt för aktörerna att förstå sin ansvarsroll kring barnet. Samverkansproblematik är ofta en orsak till barnens höga skolfrånvaro, då aktörerna inte kunnat kartlägga barnens behov korrekt.

En väsentlig tanke var hur det kan komma sig att elever har så pass hög skolfrånvaro, samt hur de olika aktörerna kan ha svårt att samarbeta kring barnet. Det framkommer att ansvaret kan vara svårt att urskilja samtidigt som vi frågar oss om det inte finns andra faktorer inblandade. Det kan delvis vara att aktörerna inte vill ta ansvar och därför fränsäger sig det samt hänvisar barnet runt. En del i det handlar om ekonomiska förutsättningar men också hur vår välfärd är utformad. Det handlar om vart resurserna sätts in och vilka som prioriteras. Sandén (2000) menar att barns beteendeproblematik i vissa lägen kan ses som självförvållat. Det här gör att vi också frågar oss ifall skolorna har denna attityd gentemot barnen som leder till att de barnen åsidosätts då det kan ses som "omotiverade", "jobbiga" och inte värda att lägga resurser på.

I Sverige är skolplikten lagstadgad som innebär att barn ska gå i skolan om inte andra omständigheter förekommer (Skolverket, 2020). Även om studien inte kan besvara hur elever kan ha kommit att missa minst ett år av studier blir de tankarna betydelsefulla främst för att skolan genomsyrar deras liv. Även om barnen är skolpliktiga har det visat sig att de kan frångå skolplikten i flera år utan att någon aktör tar sitt ansvar. Frågan blir vem som måste ta ansvar när varken skolan eller socialnämnden gör det. För det enskilda barnet och familjen blir sådana problem väsentliga. Det är förståeligt att socialnämnden inte kan bevilja alla barn som har skolproblematik resursskola med behandling, skulle socialnämnden göra det så fräntar de skolans ansvar vilket inte blir rätt. Sveriges välfärd bygger på att olika samhällsaktörer har olika ansvarsområden. Det blir därför problematiskt när skolan har det yttersta ansvaret och sedan inte kan tillgodose barnens olika behov. Det framkom i många av domsluten att skolan saknade resurser för att hjälpa barnet. Samtidigt har det visat sig att skolan kan förbise barnens rättigheter i flera år genom att inte ge barnen rätt insatser.

Det finns en förståelse kring hur förvaltningsrätten bedömt enligt sakfråga och lagstiftning i de olika domsluten. Det som berör är att även om förvaltningsrätten skiljer på barnens olika problematik kunde vi inte frångå känslan av viss maktlöshet hos barnen som fick avslag. Det var tydligt att barnen hade behövt fler åtgärder. Förvaltningsrätten beslöt i avslagen att ge socialnämnden rätt och att den huvudman som ansvarar för att barnets skolgång var utbildningsförvaltningen. Det blir då en viss påtryckning från högre instanser att skolan behöver ta sitt ansvar och ge barnen deras rättigheter till stöd i deras skolgång. Näsman (2004) förklarar att barn ses som ett bihang till någon annan något som i många lägen kan skapa en viss obalans mellan barnets makt och resurser. Samtidigt framkommer det i barns rättigheter att deras röster måste bli hörda (Unicef Sverige, 2009). Det går inte att räkna med att barnen i de domslut som fick avslag själva har velat ha resursskola med behandling då det inte framförs. Det är dock av betydelse att ha i åtanke att barnen själva kan ha stärkt idén om en sådan insats då det i många fall framkommit att de mår dåligt i relation till skolan. Det är påvisat att barns egen makt negligeras av de vuxna. Mayall (2000) menar att barns rättigheter blivit en politisk fråga. Det handlar om att barn inte ses som beings utan becomings och därför väger de vuxnas åsikter tyngst kring vad barn behöver. Det går därför inte att bortse från att förvaltningsrätten kan ha dömt utifrån vad de anser är bäst för barnet och inte utifrån vad barnet anser är bäst.

Barn är viktiga samhällsaktörer som värnas starkt av den svenska staten och har därför rättigheter (Unicef Sverige, 2009), men vad händer med de barnen som inte får tillgång till sina rättigheter? Vem har då ansvar för barnet, när alla organisationer lägger över ansvaret på varandra? När får barnets röst tyngd? Och vem ska hjälpa barnet när det hamnar mellan stolarna? Utifrån barns rättigheter är dessa frågor väsentliga och blir synliga i arbetets gång då vi upplever att barns rättigheter negligeras och förbises av alla inblandade aktörer. Vi vet att frågan i sig är svårare än så och att de diverse aktörerna har olika roller där de inte kan bevilja allt. Men frågan återkommer då, när är det dåligt nog att få hjälp?

7.1 Vidare forskning

Vid skrivandet av studien fanns det flera saker att belysa och som går att studera vidare kring. Något som vi uppmärksammade under bearbetning av vårt material var att barn som var med i undersökning hade nio av tio fall svenskt efternamn, som ledde vidare i tankarna om barn och dess föräldrar med utländsk härkomst. Vi frågade oss ifall de får samma möjligheter att kunna överklaga beslut eller förstår vilka rättigheter de har i relation till skolan. Det hade varit därför intressant att kunna undersöka vidare utifrån ett intersektionellt perspektiv kring vilka barn och föräldrar som överklagar beslut från socialnämnden.

Ur ett intersektionellt perspektiv vore det också intressant för vidare forskning att studera kring barns beteende i relation till deras ålder för att se om skolproblematiken är en fas i barnets liv eller om det är diagnoser som påverkar. Anledningen till att det här blev av intresse var för att vid undersökning av domsluten fann vi enbart åldrar från 12 och uppåt. Vilket väckte intresset för hur det kan komma sig att problematiken uppkommer senare i barnets liv och ifall små barn inte är i behov av resursskola med behandling.

En av de större utmaningarna i denna studie var att hitta tidigare forskning kring resursskola med behandling och hur socialtjänsten bedömer utifrån vilka barn som får rätt till sådan insats eller inte. Därför vore det intressant för vidare undersökningar att se hur resursskola med behandling fungerar för elever i behov av särskilt stöd då det ännu verkar vara ett outforskat fält.

8. Referenslista

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, Vol 9 Iss 2 pp. 27 - 40.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Upplaga 3). Stockholm: Liber.

Börjesson, M Rehn, A. (2009). *Makt*. Stockholm: Liber.

David, M. & Sutton, C.D. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Ek, H, Isaksson, J & Eriksson, R. (2017). *Professioner, makt och samverkan mellan myndigheter. Socialtjänstes, skolans och BUP:s arbete med ungdomar som inte går till skolan*. Socialvetenskaplig tidskrift 2017:1.

Furberg, K. (2006). Elever med särskilda behov eller elever i behov av särskilt stöd spelar det någon roll hur vi säger?. I: Alerby, E. (Red.) (2006). *Skola för alla- vad innebär det? En belysning av några specialpedagogiska perspektiv*. Tryckning: NRS Tryckeri AB.

Giddens, A, Sutton, W, P. (2017). *Sociology* 8th edition. Cambridge: Polity.

Halldén, G. (2003): Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp. *Pedagogisk Forskning i Sverige*. 2003 årgång 8, nr 1-2. ss 12 – 23. 12 s.

Jacobsen, D.I. (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Johansson, S. (2015). Organisationsteoretiska perspektiv på människobehandlande organisationer. I: Johansson, S., Dellgran, P., Höjer, S. (Red). *Människobehandlande organisationer - villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete*. Natur och Kultur, Stockholm.

Kalman, H & Lövgren, V. (2019). Etik i forskning och etiska dilemman. En introduktion. I: Kalman, H & Lövgren, V.(red.)(2019). *Etiska dilemman. Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3. [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Lindqvist, R. (2012). *Funktionshindrade i välfärdssamhället*. (3., [aktualiserade] uppl.) Malmö: Gleerup.

Lebeer, J., Struyf, E., De Maeyer, S., Wilssens, M., Timbremont, B., Denys, A., & Vandeveire, H. (2010). Identifying special educational needs: putting a new framework for graded learning support to the test. *European Journal of Special Needs Education*, 25:4, 375-387.

Mayall, B. (2000). The sociology of childhood and children's rights. *The International Journal of Children's Rights* 8. ss. 243-259. 16 s.

Nilholm, C., Almqvist, L., Göransson, K., Lindqvist, G. (2013). Is it possible to get away from disability-based classifications in education? An empirical investigation of the Swedish system. *Scandinavian Journal of Disability Research*. Vol. 15, No. 4, 379–391.

Nilholm, C, Persson, B, Hjerm, M, Runesson, S. (2007). *Kommunernas arbete med elever i behov av särskilt stöd - en enkätundersökning*. Tryck: Tabergs Tryckeri AB.

Nygren, L. (2019). Risken finns, finns nyttan? Etisk prövning och den kvalitativa forskningen. I: Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.)(2019). *Etiska dilemman. Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Nyström, S. (2011) Utvärdering av det sociala arbetets effekter. I: Blom, Björn, Morén, Stefan & Nygren, Lennart (red.) (2011). *Utvärdering i socialt arbete: utgångspunkter, modeller och användning*. Stockholm: Natur & kultur.

Näsman, E. (2004). Barn, barndom och barns rätt. I: Olsen, Lena (2004): *Barns makt*. Uppsala: Iustus.

OECD. (2016). *OECD Review of policies to improve the effectiveness of resource use in schools (school resources review). Country background report: Sweden*.

Persson, B. (2019). *Elevens olikheter och specialpedagogiska kunskap*. Stockholm: Liber.

Regeringskansliet (2014). *Konventionen om barnets rättigheter. Med strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige*. Elanders, Stockholm. ISBN: 978-91-637-5127-1.

Sandén, I. (2000). *Skoldaghem - Ett alternativ för elever i behov av särskilt stöd*. Malmö: Gleerup. ISBN: 91-88810-14-3

Sansour, T, Bernhard, D. Special needs education and inclusion in Germany and Sweden. *Alter*; Paris Vol. 12, Iss. 3, (Aug 2018): 127.

Skolverket, (2000). *En skola för alla- om det svenska skolsystemet*, Stockholm: Liber ISBN: 91-89313-98-4

Skolinspektionen, (2018). *Årsrapport 2018 Skillnader i skolkvalitet och strategisk styrning*. Publicerad: Skolinspektionens hemsida
Diarienummer: 2018:8449

Socialstyrelsen, (2010). *Interkulturellt socialt arbete*. Publicerad: Socialstyrelsens hemsida
Artikelnr 2010-6-9.

Socialstyrelsen, (2013). *Ekonomiskt bistånd- Handbok för socialtjänsten*. Publicerad: Socialstyrelsen hemsida. ISBN: 978-91-7555-130-2.

Socialstyrelsen, (2013). *Samverkan för barns bästa- en vägledning om barns behov av insatser från flera aktörer*. Västerås: Edita Västra Aros. ISBN: 978-91-7555-081-7.

Socialstyrelsen, (2015). *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten*. Falun: Edita Bobergs AB. ISBN: 978 -91-7555 -260 - 6.

Socialstyrelsen, (2016). *Utreda barn och unga. Handbok för socialtjänstens arbete enligt socialtjänstlagen*. Falun: Edita Bobergs AB. ISBN:978 -91-7555 -259- 0.

Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Thurén, T. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber.

Tideman, M, Rosenqvist, J, Lansheim, B, Ranagård, L, Jacobsson, K, (2004). *Den stora utmaningen- om att se olikhet som resurs i skolan*. Halmstad: Halmstad tryckeri AB.

Tuncer, Y. (2019). *Resursskola med behandling*. Tyresö kommun.

Utrikesdepartementet, (2011). *Mänskliga rättigheter, Barnets rättigheter - en lättläst skrift om konventionen om barnets rättigheter*. Stockholm: 08-Tryck.

Vetenskapsrådet, (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab.

Östberg, F, (2015). *Insatser inom socialtjänstens öppna barn -och ungdomsvård i Botkyrka, Gotland, Haninge, Huddinge, Nacka, Nynäshamn, Salem, Södertälje, Tyresö och värmdö. FoU Södertörns skriftserie 139/15. ISSN 1403-835.*

Elektroniska resurser/webbsidor

Bris, (2016). *Allt fler barn mår dåligt- Hur kan vi ändra på det?*. Stockholm: Bris Sverige.

Hämtad 2020-03-15 från

<https://mb.cision.com/Public/13324/2206970/86462aac55459fe1.pdf>

Folkhälsomyndigheten. (2018). *Psykisk ohälsa bland barn och unga måste tas på allvar*.

Tryck: Folkhälsomyndigheten. Hämtad 2020-03-10 från

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2018/oktober/psykisk-ohalsa-bland-barn-och-unga-maste-tas-pa-allvar/>

Klefbom, J. (2009). *Barn som mår dåligt*. Tryck: Psykologiguiden. Hämtad 2020-03-08 från <https://www.psykologiguiden.se/rad-och-fakta/fa-hjalp/barn-som-mar-daligt>

Läraryrket, (2015). *Elever och lärare nekas särskilt stöd*. Tryck: Läraryrket
Hämtad 2020-03-20 från <https://www.lararforbundet.se/artiklar/elever-och-larare-nekas-sarskilt-stod>

Nationalencyklopedin. (i.d, inget datum). *Psykosocialt synsätt*. Hämtad 2020-03-05 från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/psykosocialt-synsatt>

Sveriges Domstolar, Detta blir offentligt. Hämtad 2020-03-10 från <https://www.domstol.se/domar-och-beslut/detta-blir-offentligt/>

Skolverket, (2020). Skolplikt och rätt till utbildning. Tryckt på skolverkets hemsida. Hämtad 2020-03-22 från <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/skolplikt-och-ratt-till-utbildning>

Skolinspektionen, (2018). *Verktyg för utveckling*. Tryckt: skolinspektionens hemsida.
Hämtad 2020-03-13 från <https://www.skolinspektionen.se/sv/Rad-och-vagledning/Sarskilt-stod/Sarskilt-stod-Det-granskar-vi/>

Skolinspektionen, (i.d, inget datum). *Hur vanligt är det att elever inte får det stöd de har rätt till i skolan?* Tryckt på skolinspektionens hemsida. Hämtad 2020-04-16 från <https://www.skolinspektionen.se/sv/Statistik/Statistik-om-anmalningar/vanliga-fragor-och-svar/?fbclid=IwAR3du53oZ70H5v7lwGhxHDHiYXJ9i8LF5joRBcnPb4-qW6NCFZ2DkKngcwU>

Skolverket, (2020). *Skolans ansvar för barn som far illa*. Tryck: skolverkets hemsida.
Hämtad 2020-03-11 från

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/skolans-ansvar-for-barn-som-far-illa>

Unicef, (2020). *Fakta om utbildning- Alla barn har rätt att gå i skola*. Tryckt: Unicefs hemsida. Hämtad 2020-03-16 från <https://unicef.se/fakta/utbildning>

UNICEF Sverige (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige. Hämtad 2020-03-04 från <https://unicef.se/barnkonventionen>

UNICEF Sverige (2018). *Vad betyder det att barnkonventionen blir svensk lag?* Stockholm: UNICEF Sverige. Hämtad 2020-03-05 från <https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/vad-betyder-det-att-barnkonventionen-blir-svensk-lag>

1177 Vårdguiden, (2020). *Barnkonventionen - om barnets rättigheter*. Hämtad 2020-04-09 från <https://www.1177.se/barn--gravid/att-vara-foralder/att-vara-ansvarig-for-ett-barn/barnkonventionen---om-barnets-rattigheter/>

Lagar

Förvaltningslagen (2017:900). Stockholm: Socialdepartementet

Skollagen (2010:800). Stockholm: Socialdepartementet

Socialtjänstlagen (2001:453). Stockholm: Socialdepartementet

Yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1469). Stockholm: Socialdepartementet

Rättsfall och domar

Förvaltningsrätten mål nr 18266-19 dom 2019-10-08

Förvaltningsrätten mål nr 18678-19 dom 2019-08-23

Förvaltningsrätten mål nr 10146-18 dom 2019-03-05

Förvaltningsrätten mål nr 14592-16 dom 2016-09-01

Förvaltningsrätten mål nr 22854-15 dom 2016-01-26

Förvaltningsrätten mål nr 15619-15 dom 2015-11-03

Förvaltningsrätten mål nr 15910-15 dom 2015-08-26

Förvaltningsrätten mål nr 13737-15 dom 2015-08-16

Förvaltningsrätten mål nr 20020-13 dom 2013-11-18

Förvaltningsrätten mål nr 2085-12 dom 2013-01-04

Personlig kommunikation

Fernandez, C, personlig kommunikation, 10-11 mars, 2020.

9.Bilaga

----- Ursprungligt meddelande -----

Från: Daniella Barrera Benites [gusbenitda@student.gu.se]

Skickat: 2020-03-10 15:33

Till: kundservice@nj.se

Ämne: Domar

Hej,

vi skriver ett forskningsarbete och har tagit del utav domar från er hemsida. Vi har dock lite funderingar. Som vi förstår är domar något som måste begäras ut till domstolen och de gör sedan sekretessbedömningar. Vi har nämligen tagit del av personuppgifter och vi förstår att sådana är allmänna handlingar. Dock undrar vi vidare hur det kommer sig att studenter exempelvis får tillgång till domar utan att domstolen gör sekretess bedömningar, hur får ni tillgång till sådana domar? För att underlätta så har vi tagit del utav domar från förvaltningsrätten. Har ni någon sida eller vidare hänvisning vore det uppskattat då vi gör våra etiska övervägande just nu.

Med vänliga hälsningar

Daniella Benites & Frida Roos

Norstedts Product Support <support@nj.se>

till mig ▾

10 mars 2020 16:13 (för 17 timmar sedan) ☆ ↶ ⋮

Hej Daniella och Frida,

När det gäller domar så har vi en visningslicens för alla Sveriges domar till dem som prenumererar på vår tjänst, inkluderat dem flesta högskolor och Universitet med Juridisk inriktning i Sverige.

Där av kan vi visa alla domar, sen är det vårt eget urval av vad vi vill ha med för domar där tex treskodom inte är medtaget då vi anser att den typen av domar är irrelevanta.

Vi får in domar av sveriges domstolar.

När det gäller Universitet och Högskolor så finns dock en blockering för domar från underinstanserna så som domar från tingsrätterna och förvaltningsdomstolen. Detta är gjort efter ett beslut taget av just Sveriges Universitet och Högskolor med Norstedts Juridik.

Vill man ha domar från underinstanserna får man dock be domstolen i fråga om att få ut den eller dem domar man vill åt,

Med vänlig hälsning

Carl Fernandez
Kundkoordinator

NORSTEDTS
JURIDIK
KARNOV GROUP

Daniella Barrera Benites <gusbenitda@student.gu.se>

10 mars 2020 16:44 (för 16 timmar sedan)

till Norstedts ▾

Hej Carl!

Okej då vet vi det. Dock har vi fått ta del utav domar från förvaltningsrätten via er tjänst och undrar därför hur det kan ha kommit sig? Men när ni då tar del utav domar från domstolarna så sekretess prövar de sådana handlingar?

Mvh
Daniella

Norstedts Product Support

08:33 (för 1 timme sedan)

till mig ▾

Hej igen,

Har ni tillgång till att kunna gå in i förvaltnings rättens domar just nu i JUNO? HFD och Kammarrätts domar skall ni kunna se dock.

När det gäller sekretess belagda dokument så är myndigheten / Instansen vi får domen i fråga från skyldig att göra om domen så att inte sekretess belagad information kommer med, alltså skickas inte den domen vidare till oss just pga av sekretesser.

Dem gånger det finns domar som är maskerade i våra system är för att personen i fråga vid mildare brott har bett oss om att ta bort deras namn och personnummer vilket vi då är behjälpliga med.

Med vänlig hälsning

Carl Fernandez
Kundkoordinator

NORSTEDTS

till Norstedts ▾

Hej precis,

Vi har haft tillgångar av förvaltningsrättens domar i JUNO. Därmed blir vi lite fundersamma och undrar hur det isåfall kan ha kommit sig.

Jaha okej då förstår jag den biten, tack!

Mvh

Daniella

Norstedts Product Support

08:50 (för 47 minuter sedan)

till mig ▾

Hej igen,

Beslutet som togs mellan Sveriges Universitet och Högskolor tillsammans med Norstedts Juridik om att lägga in en spärr på underinstanserna togs i verk i mitten / slutet av Juni 2019.

Om ni har kommit åt det efteråt så måste ni då ha hamnat in på lärosätets JUNO tillgång.

Den spärran har dock inget med sekretess att göra utan finns av andra själ som jag inte kan gå in på.

Med vänlig hälsning

Carl Fernandez
Kundkoordinator

NORSTEDTS
JURIDIK
KARNOV GROUP